...НУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

(...78) | 1963 оной майн 14, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Замай залууршад хөөрэнэ

...ТААБХА УРГУУЛХАДА ...бари, оролдолго хэрэгтэй

А. МИЛЬГУНОВА,
Онохойн совхозой хартаабха ургуулагшадай звеное даагша

...дахи эдеэн хар...ной дунда тон ...хөөрөөшье тии...абха хэрэглэдэг...гүй ха. Хар...таруулжа бэл.... Тэрэнһээ гадна энэмнай малда ...тэжээл байна ха юм.

...Комитет, Советскэ правитель...о ургуулха, тэрэниие гүрэндэ эл...болохо тушаа асуудал шангаар та...бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ тусхай ...байна. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ...эдэй Хандалга бэшэгые радиогоор ...һэн, сэдьхэлээ ханаһан байнаб. ...дүй дүршэл тухай, һанажа, сэдь...тухайгаа хартаабха ургуулагшад...лан хөөрэлдэхэ хүсэлтэйб.

...хартаабха ургуулха хүдэлмэридэ ...ртаабха гээшэ гайхалтай, ургаса ...ойлгооб. Хэрбээ шадабари, орол...лабал, хартаабхын баян ургаса ...болохо байна. Жэшээнь, 1948 ...манай звено гектарай 500 ...һэн. 1959 ондо 10 гектарай ...хуряагдаһан байна. Нёдондо ...268 центнер хартаабха абтаа. ...мастер гэжэ алдаршаһан, мүнөө ...Лукерья Прохоровна Шурыгина ...дээрэһээ бүхэли гектарта оруул...центнер ургаса хуряаһан байгаа. ...ртаабхамнай!

...ургаса бидэнэр ямар аргаар туй...дэ хүдэлхэдөө хартаабха гээшэ ...хада, уһалхада газарыень хүб...дуратай гэжэ ойлгооб. Хартааб...хын тула нэн түрүүн газарай ...ехээр тарааха, эрхэ бэшэ уһалха, ...үлээр газарыень зөөлэрүүлжэ, ...лэ обоолжо байха хэрэгтэй.

...лгагдаһан газар хужартайшаг, ... Тиимэ...100 тонно ...гадагбди. ...тар дээрэ ...гаргаад ...хүдэлмэ...ха үедэ ...й һаань, ...гаргаад...рөөр сов...хүрэжэ, ...трактор, ...үшөөл ...хэ арга... урда ...ушар...хы шэ...байһан ...хосор......ан га...нааг ...гээшэбди. Жэл бүри 20—25 ...үлэгдэдэг. Тиигэжэ гурбан жэ...ан бүхы газараа наг шэбхээр ...шаданабди.

...ай хүтэлбэрилэгшэд «хямда ...ургуулхамнай гээд, хартаабха та...хэ гаргаагүй, газарыень уһалаа.... Тэрэ газартань биратай ургаса ...үрэһэээл суглуулжа абаһан ...хи эрхэ байдалда, илангаяа ...наг шэбхэгүйгөөр хартаабхын ...гагүй. Энээн дээрэһээ харахада, ...раагаал һаа, амбааршни хооһон ...аман үгэ сэхэ тудана.

...минеральна үтэгжүүлгэ хэрэг...раа хахалхынгаа урда тээ та...8 тонно аммиачна селитрэ, 14 тонно калийна дабһан абтан...5 центнер аммиачна селитрэ, ...фат тараагдаха юм.

...уһалуури эрхэ бэшэ хэрэгтэй. ...80 гектар газарнай бүхыдөө ...совхознай хартаабха тарилгада ...газар таһаланхай. Мүнөө манай ...газараа уһаланхай. Энэ хүдэл...дэхэ юм. Газараа һайса, нэб...оролдогдоно. Хэрбээ тарилгын ...уһалбал, тэрэниие дахин уһал....

...газарай нэгэ бата дулааса...—22 сантиметр гүнзэгыгөөр, ...ан байбал—25 сантиметр хү...алһаар лэ хартаабхаяа һуул...хахалха, үрэһэ һуулгаха хү...ехэ забһар гарадаггүй.

...баримталха тухай КПСС-эй ...стрнүүдэй Соведэй Хандалга бэ.... Ажахын хүтэлбэрилэгшэд

үрэһэ хүрэнгөөр дутамаг байхадаа гектарта 10—15 центнер хүртэхөөр үрэһэ тарихые баадхадаг байгаа. Тэдэнэр тарилгын түсэб дүүргэхэ, гектараа олон болгохо гэжэл оролдодог байгаа бшуу. Иимэ ябадал мүнөөшье хүрэтэр үргэлжэлһөөр. Саашадаа иимэ бүтэхэгүй ябадалда эсэс табиха саг ерээ.

Бидэнэр юрэнхыдөө гектарта 18—20 центнер, һайса үтэгжүүлэгдэһэн газарта 30 центнер хүрэтэр үрэһэ таригшабди. Байгша ондо хүсэд хүрэхөөр үрэһэ хүрэнгэтэйбди, тиимэһээ тарилгын нормо ехэ байха.

Һайн үрэһэ тарял һаа, баян ургаса абтаха гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Манай звено баян ургаса үгэдэг «ранняя роза», «снежинка», «берлихенген» мэтын сортын үрэһэ хэрэглэнэ. Зүгөөр энээнһээ урда һайн сортын үрэһэтэй болохо талаар хэншье анхарал табидаггүй, үрэһэнэй участок гэжэ таһалагдадаггүй байгаа. Һайн сортын хартаабха амяараа хуряагдадаггүй, хуу холилдошодог һэн. Мүнөө бидэнэр тарилгын урда тээ үрэһээ сорт сортоорнь илгажа абаад, саашадаа баян ургаса үгэдэг үрэһээ хадагалдаг болохобди.

Үрэһөө тракторай шэрэдэг машинаар 10—12 сантиметр гүнзэгыдэ, зуруудайнь хоорондо 70 сантиметр, нүхэнүүдэйнь хоорондо 30 сантиметр талатайгаар таридаг байнабди. Тиихэдээ газарай хүрьһэнэй 6—7 градус дулаасаад байхада һуулгахада һайн. Хэрбээ хүйтэн газарта тарибал, хартаабха эдэгэржэ, биратай ургаса үгэдэггүй байха юм.

Тарилгаа дүүргэһээр лэ богони шудэтэй хүнгэн борнойгоор ургасын гарахаһаа урид, гаража байха үедэнь борнойлдог заншалтайбди. Энэ угаа хэрэгтэй юм. Газарай хүрьһэндэ бүртаг үбһэнэй үндэһэнэй сагаан утаһан мэтэ болоод байха үедэнь борнойлхо хэрэгтэй. Хэрбээ тэрэнэй ногооржо эхилээ һаань, борнойлго ямаршье туһа хэхэгүй. Ургамалай эшын 15—20 сантиметр болоходонь хутага тааруулан хэһэн культиватораар зуруудай хоорондохи газарые элдүүрилжэ эхилнэбди. Удаань трактораар шоройнь обоологдодог. Хүндэ хүрьһэтэй газарта шоройнь 2 дахин обоологдодог юм.

А. Мильгунова.

Эдэ бүхы хүдэлмэриие имагтал һайн шанартайгаар хэхэ хэрэгтэй. Тиихын тула звеное даагша саг үргэлжэ хүнүүдэй хэһэн хүдэлмэриие шалгажа, илангаяа газарай хэр һайнаар хахалагдажа, ургасын ямараар хуряагдажа байһые хинадаг. Ургаса хуряалгын үедэ нилээд ехэ хартаабха гээгдэнэ гээшэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, 1961 ондо 10 гектар дээрэ муугаар хуряагаад байхадань, тэрэниие дахин малтаһан байнабди. Тиихэдэмнай тэрэ полиһоо 140 центнер хартаабха нэмэжэ абтаһан юм. Нёдондо 10 гектар дээрэхи ургасые һургуулиин һурагшад хуряагаа һэн. Тэдэнэй һүүлээр тэрэ газарыень хахалхадамнай эгээл томо хартаабхануудын үлэшэһэн байшоо. Тиигэжэ тэндэһээ үшөө 70 центнер хартаабха суглуулагдаһан байна.

Хэрбээ ургасаяа тракторай шэрээд ябадаг тусхай машинаар хуряабал, тэрэнэй набша намааень урид хадажа абабал дээрэ гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, хартаабхын эшэнүүд машинаар хуряахада ехэ һаад хүргэдэг.

Һүүлээрнь өөрынгөө хэдэн гомдол тухай хэлэхээ хүсэнэб. Манай совхоз овощ, хартаабха ургуулха шэглэлтэй ажахы байгаашье һаа, совхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд ажахын энэ һалбарида анхарал бага табидаг, манай эрилтэ, хэрэгсэлнүүдые хараадаа абадаггүй байха юм. Жэшээнь, поли дээрээ наг шэбхэ түлэг зөөжэ байха үедэ, апрелиин хорёодоор, хартаабхашадай звенонуудта даалгагдаһан тракторнуудые хабарай тарилгада абаһан байгаа. Тиигээд тэдэ тракторнуудые һаял бусаажа үгөө. Мүн ажахыдамнай хартаабхын үрэһэ хадагалха һайн байра байхагүй.

Баян ургаса абаһан хүнүүдые материальна талаар урмашуулха тушаа парти, правительствамнай онсо анхарал мүнөөшье дахин хандуулба. Теэд манай ажахыда хабартаа нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гэһэн шиидхэбэреэ ямар нэгэн аргаар үгэхэгүй гэжэ намартаа оролдодог байна. Тиигэжэ хүнүүдэй урма хэшээлые таһалдаг. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ маанадай хуряажа абаад, подвалда хадагалһан хартаабхые 10 процент доогуур абажа түлбэридэ оруулһан байха юм.

Тэрэнһээ гадна ургаса хуряалгын үедэ бүхыдөө абтаһан ургасые зүбөөр согсолхонь бэрхэтэй байдаг. Юуб гэхэдэ, ургаса хуряалгын үедэ ямаршье гуримгүйгөөр тэрэниие иишэ тиишэнь зөөжэ эхилдэг. Нэгэтэ энээндэнь дураа гутажа, бригадирта хандаһамни тэрэ иигэжэ убайтүйгөөр харюусаа: «хулгайшанда хүртэлсэхөөр ургаса абаха хэрэгтэй» гэбэ. Арад зоной зөөридэ иимээр хандажа болохогүй!

Бидэнэр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга бэшэгые бүхы сэдьхэлһээ бүрин дэмжэжэ, энэ жэлдэ тарилгынгаа гектар бүриһөө дундажаар 110 центнер, һайса үтэгжүүлһэн 10 гектарай га бүриһөө 250 центнер хартаабха хуряаха уялга абанабди.

Фидель Кастрые сибириинхид угтана

ЭРХҮҮ, майн 11 (ТАСС-ай тусхай корр.). «ИЛ-18» түхэлэй самолёдууд мүнөөдэр Дунда Азиһаа Зүүн Сибириин түб хүрэтэр 4 мянга тухай километр ниидэжэ ерэбэ. Социалис революциин нэгэдэмэл партиин национальна хүтэлбэриин Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын революционно правительствын премьер-министр нүхэр Фидель Кастро, тэрээнтэй сугтаа ябаһан хүнүүд эдэ

Фидель Кастро Рус Эрхүүгэй аэропорт дээрэ:

В. ЗОРКИНОЙ фото.

самолёдуудта һуужа ерэһэн байна.

Эрхүү городой хүн зон хүндэтэ айлшанаа аха дүү ёһоор угтаба. Эрхүүгэй аэропортын фронтон дээрэ Фидель Кастрын, Н. С. Хрущевой портредүүд харагдана. Сүлөөтэ аралһаа ерэһэн айлшадые хани халуунаар амаршалһан үгэнүүд испан, ород хэлэн дээрэ бэшээтэй. Кубын Республикын, Советскэ Союзай гүрэнэй тугууд хабарай нарата һайхан үдэр намилзана.

Уулзалгын болохо газар тээшэ самолёт залажа ерэбэ. Фидель Кастрын тэндэһээ гарахатай зэргэ «Ура!», «Вива Куба!», «Вива Фидель!», «Фидель, Хрущев—сугтаа!» гэжэ хүн зон хашхаралдаа.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Рудаков, КПСС-эй Эрхүүгэй областной комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнууд С. Н. Щетинин, П. Б. Кацуба, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй облгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр А. В. Гриценко, В. Ф. Мальцев, КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь Л. Г. Ширяевский, Эрхүүгэй городской Соведэй түрүүлэгшэ Н. Ф. Салацкий, Забайкальска сэрэгэй округой командалагша генерал-полковник Д. Ф. Алексеев болон тусхай тушаалтай бусад хүнүүд нүхэр Фидель Кастрые, тэрээнтэй сугтаа ябаһан хүнүүдые угтаба.

Уулзалгын урда тээ тэндэ ерээд байһан айлшан-Кубын Наукануудай академиин президент Антонио Нуньес Хименес эндэ байлсаа.

Ажалшадай депутадуудай хүдөөгэй областной Соведэй Эрхүүгэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. В. Гриценко Эрхүүгэй областиин ажалшадай, областиин, городой партийна, советскэ организацинуудай зүгһөө айлшадаа халуунаар амаршалба.

Фидель Кастро угтаһан хүн зондо хандажа, харюугай үгэ хэлэбэ.

—Бидэнэр Мурманск, Москва, Волгоград, Ташкент, Самарканд хүрөөбди. Эдэ городуудай тус бүридэ совет арадай агууехэ хэрэгүүдые бэелүүлжэ байхые харабабди. Совет хүнүүд бэе бэеһээ угаа холо холошье байдаг һаа, бүгэдэ нэгэл революционно зорилготойгоор ажаллана гээд Фидель Кастро мэдүүлээ.

Эрхүү городой ажалшадай хани халуунаар, үнэнхэ зүрхэнһөө угтаһанайнь түлөө Фидель Кастро ехэ баяр хүргэбэ.

Областиин хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта Фидель Кастро нээмэл машинада һуужа, байха байра тээшээ, Ангара мүрэнэй эрье шадар ошобо. Хэдэн арбаад мянган ажаһуугшад бүхы ябаха замдань хани халуунаар угтаһан байна.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. Кузнецов, Советскэ Союзһаа Кубын Республикада байдаг элшэн сайд А. И. Алексеев, Латиин Америкын оронуудай таһагые даагша В. И. Базыкин болон бусад хүнүүд Фидель Кастрые үдэшэжэ ябана.

Фидель Кастро, Кубын бусад айлшад үдэшэлэн Байгал далайн эрьедэ амархаяа ошобо.

М. Герасимов, Н. Чигирь, А. Гайдай.

ТАСС-ай мэдээсэл

Замбуулин дайдые саашадаа гүнзэгыгөөр шэнжэлхын зорилгоор совет эрдэмтэд, конструкторнууд замбуулин дайдаар ниидэхэ түхеэрэлгэнүүдые абажа гараха нарижуулан һайжаруулагдаһан ябуулагша-ракетэнүүдые туршалга хэхээр бэлэн болгобо. Һүүлшын шатагүйгөөр эдэ ракетэнүүдые туршалга Номгон океанай хабаатай иимэ районууд тээшэ шэтлүүлэн хэгдэхэ. Координадуудынь иимэ:

	Хойто широта	Баруун долгота
I район:	11 градус 41 мин.	167 градус 49 мин.
	9 градус 03 мин.	166 градус 34 мин.
	8 градус 03 мин.	168 градус 45 мин.
	10 градус 41 мин.	170 градус 00 мин.
II район:	Хойто широта	Зүүн долгота
	35 градус 23 мин.	173 градус 52 мин.
	33 градус 10 мин.	175 градус 24. мин.
	32 градус 08 мин.	173 градус 56 мин.
	34 градус 21 мин.	172 градус 23 мин.

Хэмжэхэ шухала аппаратураар хангагдаһан советскэ флодой тусхай сүүднэнүүд ябуулагша-ракетэнүүдэй һүүлшын урда тээхи шатын унаһан райондо хэмжэлтэнүүдые хэхэ.

1963 оной майн 15-һаа июлиин 15 болотор ракетэнүүдые табихаар хараалагдана.

Номгон океанда хабаатай район тээшэ ябуулагша-ракетэнүүдые табихада далайда тамаралгын, самолёдуудай ниидэхэдэ аюулгүй байхын түлөө ТАСС иигэжэ мэдээсэхээр түлөөлэгдөө. Ябуулагша-ракетэнүүдэй һүүлшын урда тээхи шатын унаха районда сүүднэнүүдэйнь, самолёдуудайнь ябажа болохо правительствануудта Советскэ Союзай правительство хандана. Тиихэдээ заагдаһан эдэ координадуудаар хизаарлагдаһан Номгон океанда хабаатай районда, агаарай дайдада сүүднэнүүдэй капитануудай, самолёдуудай командирнуудай орохогүй тухай тусхай засагаархидай заабари үгэхыень Советскэ Союзай правительство гуйна.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

АШАТА БАИГАЛАЙМНАЙ АЛДАРТА АИЛШАН

Түүхэ соло ехэтэй
Түрэл оронноймнай айлшан,
Айлшадай дээдын айлшан,
Кубын арадай тут —
Хүсэтэ Баатар Фидель,
Олон түмэндэ уггуулан
Одото зурууд замаараа,
Баян Сибирь, Эрхүүгэй
Барилга хараха һамбаандэ
Байбан ногоон тайгата,
Байгал һайхан далайда,
Баран нүхэдөөрөө ерэжэ,
Бата зоригто загаһашадай
Баруун гарые барибал!
Баран бидэнэрэй баяр лэ!
Загаһан табагһаань амасажа,
Захяа үгэеэ хэлэжэ,
Үеын үедэ мартагдахагүй,
Үнэн солото амжалтаяа,

Арад зоноо баясуулан
Асаржал байхые хүсэжэ,
Хамтадаа жарган һуухые
Халуун зүрхэнһөө юрөөжэ,
Булта олон нүхэдөөрөө
Буурал сэгээн Байгалһаа
Бусаха замдаа мордобол.
Олон тоото бэшэшье һаа,
Ошото габьяа бадаруулһан,
Энхэ нангин жаргалай
Эрхэ сүлөөгэй нарые —
Мандуулһан Кубын арадта,
Манай мэндые хүргэхэнь!
Бултанай зэргэдэ жаргаһан
Буряад арадай баярые —
Далайн саадахи нютагтаа
Дамжуулан абаашахань
болтогой!

Колхоз, совхозуудай поли дээрэһээ

Эртын хартаабха таригдаа

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга бэшэгтэй танилсажа, манай колхозой гэшүүд тэрэниие ехээр һайшаан дэмжэһэн байна.

Хартаабха гээшэмнай арад зондо айхабтар хэрэгтэй гээшэ. Хэрбээ тэрээгээр гахай шахабал, нилээд хямда сэнтэй мяхан абтаха ха юм.

Манай колхоз энэ жэлдэ 175 гектарта хартаабха тарижа, гектар бүриһөө 80 центнер ургаса абаха гэһэн социалис уялга хараалба.

Мүнөө хартаабха тариха газараа элдүүрилжэ байнабди. Тарилгын бүхы талмайда гектарай 2 центнер минеральна үтэгжүүлгэ тараагаад, тэндэ лущени хэнэбди.

Саашадаа һайн сортын үрэһэтэй болохын тула мүнөө 200 центнер «снежинка» сортын үрэһэ илгаабди. Хожом тэрээндэ апробаци хэхэбди.

Энэ жэлэй тарилгын гектар бүридэ 18 центнер хүртэхөөр үрэһэн бэлдэгдэнхэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозоймнай гурбан бригадада 10 гектар эртын хартаабха таригдаа. Эртын хартаабха бүхыдөө һайн паар дээрэ һуулгагдаһан байха юм.

Дээдэ Саянтада Андрей Зайцевай даадаг звено 3 га. 3-дахи отделениин станай дэргэдэ Степан Сапуновой звено 3,5 га эртын хартаабха һуулгажа дүүргээ. Мүн Вознесеновка тосхоной дэргэдэ нүхэр Соколовой звено 3,5 га хартаабха таринхай.

И. Болонев,
Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Үдэр һүнигүй ажаллана

Хялгантын, Хираан-Адагай поли дээрэ үдэртөөшье, һүниндөөшье трактор, машинын сууряан замханагүй. Эндэ Хяагтын совхозой нэгэдэхи отделениин механизаторнууд эртын ороoһото ургамалнуудые тарижа байна гээшэ.

Хабарай тарилгын түрүүшын үдэрнүүдһээ Илья Мункуев болон Георгий Колодин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданудай механизаторнууд оролдосотой һайн ажалаараа шалгарна. Эндэ бүхы агрегадуудынь хоёр халаанда ажаллана. Иван Щербаковой агрегат халаан бүридөө 7 гектарай орондо 8—8,5 га хүрэтэр һайн шанартайгаар хахалжа, бусадта үльгэр жэшээ харуулна. Мүн шэниисэ таридаг Иван Казаков, Анатолий Чиликин, Леонид Фролов гэгшэдэй агрегадууд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, үдэр бүри даабаряа 110—120 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Совхозой бүхы отделениниүүдэй партийна организацинууд механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, майн 15 болотор шэниисэ, ешмээн һайн шанартайгаар тарижа дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байнхай. Агрегат бүхэндэ партийна бюрогой гэшүүд, эдэбхитэй коммунистнууд эльгээгдээд, механизаторнууд болон таряашадай дунда һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэнэ, газетэ болон журналнуудһаа һони һонин статьянуудые уншажа үгэнэ. Мүн Хираан-Адагай сомоной Соведэй депутадууд, партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлгэм, постнуудай түлөөлэгшэд таряан ажалай бригадануудаар ябажа, тарилгын шанар шалгана. Тэдэнэй шалгахадань, «Жэбэн» гэжэ участогтахи газар шанар муутайгаар хахалагдаһаниинь элирээ. Сомоной Соведэй депутадууд, хиналтын бүлгэм болон постнуудай гэшүүдэй хабаадалгатайгаар механизаторнуудай хамтын суглаан зарлагдажа, голодоһо гаргагшад шангаар шүүмжэлэгдээ. Энэ суглаанай һүүлээр бригадын ажал хүдэлмэри нилээд һайжаржа, бүхы механизаторнууд шанарай түлөө шангаар тэмсэдэг болоо.

Механизаторнуудай ажаһуудалай эрилтые хангалгада совхозой дирекци болон партийна комитет ехэхэн анхарал хандуулна, бригада бүхэндэ полевой стан түхеэрэгдэнхэй. Хабарай тарилгын хүдэлмэриие богони болзорто эрхим һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, республикын 40 жэлэй ойе ажалай бэлэгээр угтая гэжэ уряалһан лозунг, плакадууд тэндэ үлгэгдөөтэй. Сомоной Соведэй баталһан графигай ёһоор, полевой станда неделидээ гурба дахин автолавка ерэжэ, механизаторнуудта хэрэгтэй юумэ худалдана.

Д. Ильков,
Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Хираан-Адагай сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

«Эрдэм» совхозой механизаторнууд эртын таряагаа майн 4-дэ тарижа захалаа. Тэдэнэр мүнөө мянгаад гектар газарта шэниисэ таринхай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус совхозой 1-дэхи отделениин И. Калашниковай агрегат эртын тарилгада.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...Дурна Зүгэй хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй семинар нээгдээ

...дэ городто ...Дурна Зү...дэлмэрилэг...р нээгдэбэ. ...ярска, При...Омско, Но...Шэтын, ...Тувагай ...Р-эй хони...дай, үйлэд...эй хүтэлбэ...хабаадал-... ...комой нэ...Модогоев ...пленарна ...омическа ...үдта хо...дэмжээнүүд

тухай» асуудалаар РСФСР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын Зүүн Сибириин управлениин главна зоотехник нүхэр **Каналин** элидхээ.

Удаань семинарта хабаадагшад ажал хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэбэ. Эгээн түрүүлэн Алтайн хүдөө ажахын научно-шэнжэлэлгын институдай хонин ажалай таһагые даагша нүхэр **Гусев** үгэ абажа, газар таряалангые шэнэ, пропашной гуримаар эрхилжэ байһан мүнөө үедэ хонин һүрэгые хайшан гээд зүбөөр үсхэбэрилхэ тухай һонирхолтой мэдээсэл хэһэн байна. Алтайн хизаарай Рубцовско үйлэдбэриин управлениин главна зоотехник нүхэр **Останин** тэндэхи колхоз, совхозуудта хонин ажалые үсхэбэрилдэг дүй дүршэл тухайнь хэлээ. Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор, ветеринарна наукануудай доктор, профессор нүхэр **Филиппов** республикын колхоз, совхозуудта хонин ажалые ажахын тоосоондо оруулжа байһан тухай тогтобо.

Сибириин болон Алас Дурна Зүгэй малшадай урда ямар зорилгын табигдажа байһаниие РСФСР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министрэй орлогшо нүхэр **Мнемконов** соносхобо.

Партиин ЦК-гай майн Пленумые угтуулан

Үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор

Ажахы бүхэн ехэ арга боломжотой аад, тэрэнээ гүйсэд хэрэглэнэгүй гэжэ түрүүшүүлэй туйлалта эли бодо харуулна. Манай Нарһатын совхозые абаад үзэбэл, түрүү һаалишадтал адляар бултанай хүдэлдэг байгаа һаа, һү һааляар мүнөө гээгдэжэ ябаһан ушар үзэгдэхэгүй һэн. Дүрбэ һарын туршада совхозой һаамхай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 383 литр һүн һаагдаһан байхадань эрхимлэжэ ябаһан һаалишад Цыпилма Дамбаева 724 литр, Дари Цыбикова—534, Елена Белобородова—505, Цырен-Дулма Найданова—489 литр һү һаагаа. Гэхэ зуура зарим һаалишад гээгдэгшэдэй тоодо шэргүүсэлдэнэ гэхэ гү, али һү һаалинь совхозой дунда хэмжээнһээ доошоо байна.

Хурьга абалган дээрэшье харабал, дүй дүршэл ехэтэй, бэрхэ хонишод Дарижап Цыбиков, Даба Цыбиков, Сергей Жамьянов гэгшэд 91—97 хурьга зуун хонин бүхэнһөө түлжүүлжэ байнхай. Тиихэдэнь бүхы совхознай 72 хурьга 100 хонин бүриһөө абаһан байна. Мал шахалгада баһал жиирэй зонһоо холо һайнаар хүдэлдэг нүхэд бии. Жэшээлхэдэ, суута тугалшан Жамсо Дугарович Дугаровай мал түргөөр түлжүүлдэг шэнэ аргые халан абаһан 1-дэхи фермын хүдэлмэришэн Галина Воробьева энэ жэлэй түрүүшын кварталда 60 толгой хашараг бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 780 граммаар нэмээгээ.

Иимэ жэшээнүүдые хараад үзэхэдэ, ашаглагдаагүй хэды ехэ арга боломжо ажахы, фермэ, бригада бүхэндэ бии гээшэб?

Майн 9-нэй үдэр совхозой бүхы һаалишадые урижа, яахадаа гээгдэлтэй байдалда орообибди, түрүү нүхэднай ямар аргаар һү ехые һаагаа гээшэб? Бии байгаа арга боломжоёо бэрхэшүүлэйнгээ жэшээгээр гүйсэд хэрэглэжэ шадабал, хэды ехэ һү һааха нөөсэтэйбибди гэжэ нүхэр ёһоной хөөрэлдөө хээбди. Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ой хүрэтэр һү һаалгаар хахад жэлэйнгээ түсэб заатагүй дүүргэхэ гэжэ һаалишадай үргэн суглаан тогтоогоо. Партийна организациин зорилго юуб гэхэдэ, һаалишадай, малшадай энэ хүсэлые бэелүүлхын тула зохисотой хэмжээ абаха, эмхидхэлэй хүдэлмэри, зохихо туһаламжа эмхидхэхэ шухала.

Түрүү ажалшадай дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо, доторойнгоо арга боломжо элсүүлхэ, хүдөө ажахын продукци хямдаар аад, элбэгээр абаха, худалдаха асуудал партийна организациин гол шухала зорилго болоод байна. Бүхы соёл сурталай, ойлгууламжын хүдэлмэри энэ асуудалтай нягта холбоотой, али талаараашье тэрээндэ хамаатай, тэрэ хэрэгтэ зорюулагдаһан байха ёһотой.

Иимэ хараа шугам баримталхадаа, мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар шэнэ үүсхэл, шэнэ формо олохые оролдохо зэргэтэйбди.

Майн 25 хүрэтэр ороохото ургамалайнгаа тарилгые түгэсхэхэ гэһэн социалис уялгаяа механизатор, таряашадай бэелүүлхэдэ таарамжатай эрхэ байдал хангаха оролдолго гаргагдаа. Совхозоймнай фермэнүүдтэ түбхинэһэн полевой стануud түхеэрэгдээ. Тэндэ агитационно хүдэлмэри ябуулха, таряашадай сүлөөтэй сагаа болбосон һайнаар үнгэрхэ талаар зохихо хэмжээн абтажа байна. Хоёрдохи фермын парторганизаци нэгэ иимэ үүсхэл гаргаа. Тарилгын хоёр-хоёр агрегадые коммунистда даалгаад, тэрэнээ агитатор-шалгагша гэжэ нэрлэһэн байна. Зондоо хүндэтэй эдэбхитэд-коммунистнар модошо дархан Лодой Батомункуев, ветфельдшер Митып Цырендоржиев, хонишон Доржи Будаев, Гоондо тосхоной эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Валентина Кузнецова болон бусад агитатор-шалгагшад боложо томилогдонхой. Эдэнэр агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхаһаа гадна, дааһан зонойнгоо хүдэлмэриие, илангаяа шанарыень нарин гэдэгээр шалгаха эрхэтэй. Иигэжэ үйлэдбэриин асуудалые ойлгууламжын хүдэлмэритэй холбоһон энэ шэнэ гуримые парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсээд, бусад фермэнүүдтэ дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидээбди.

Нарһатын дунда һургуулиин багшанарһаа бүридэһэн лекторнүүдэй бүлэг манай совхозые һая шефтээ абаа. Бригада, гүүртэ бүхэндэ хэзээ ямар асуудалаар лекци болохоб гэһэн түсэб табяад, багшанарнай тэрэнээ дүүргэлтэ болгожо эхилээ.

Коммунис ажалай ударнигай, коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэгшэдэй зэргэ улам үргэдэһөөр. Һүүлэй үедэ совхозоймнай автопаркын бүхы жолоошод, хамтадаа 38 хүн, коммунис ажалай коллективэй нэрэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ эхилэнхэй. Июнь һарада болохо «Жолоошодой үдэрые» ажалай шэнэ амжалтаар угтахын тула автопаркымнай бүхы хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байна. Автомашинаар ашаа шэрэлгэдэ гаргагдадаг гаргашые хямдаруулха, заһабарилга хоорондын сагые нилээд һунааха гэжэ оролдоно.

Манай совхозой коллективые социалис мүрысөөндэ Яруунын совхозой ажалшад урия. Бидэнэр тэрэниинь хүндэтэйгөөр хүлеэн абаад, байгша ондо хараалһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула шармайн оролдожо байнабди.

К. Цыдыпов,
Хориин управлениин Нарһатын совхозой парткомой секретарь.

Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зүүжэ ябадаг Улаан-Үдын сэмбын фабри[...] хэнэй коллектив абаһан уялгануудаа үлүүлэн дүүргэнэ. Фабрикын нэхэлгын цехэ[...] новэй хүтэлбэрилдэг бригада апрель һарынгаа даалгабариие болзорһоонь дүрбэ[...] дүүргэжэ, мүрысөөндэ түрүүлбэ. Зураг дээрэ: бригадир Н. Трифонов (баруун гар[...] хөөрэлдэжэ байна.

Л. ХАЙДУ[...]

БурАССР-эй Верховно Соведэй Презид[...]

Буряад бэшэгэй дүрим туха[...]

«Буряад бэшэгэй дүримүүдые тодорхойлхо, нэмэлтэ оруулха тухай» Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтоолой дүүргэлтын ябаса тухай асуудал республикын Верховно Соведэй Президиум һаяхан хаража үзэбэ.

1962 оной июниин 1-һээ «Буряад үнэн» газетэ, «Байгал» журнал, Буряадай номой хэблэл бэшэгэй шэнэ дүримдэ ороһон, һуралсалай жэлэй эхилхэдэ олон буряад һургуулинууд шэнэ дүримэй ёһоор буряад хэлэ заажа эхилээ гэжэ Верховно Соведэй Президиум энэ асуудалаар Гэгээрэлэй министр нүхэр Дугаровай, Культурын министр нүхэр Жалсараевай элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ тэмдэглэбэ.

Гэхэ зуура республикын Гэгээрэлэй министерство бүхы буряад һургуулинууд болон классуудта шэнэ дүримэй ёһоор буряад хэлэ заалгые хангаагүй гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглэбэ. Гэгээрэлэй министерствын анхарал багатайгаар энэ хэрэгтэ хандаһанһаа боложо, олон һургуулинууд мүнөө болотор шэнэ дүрим, словарь үгы байһаар. Буряадай бэшэгэй дүримэй, словариин хэблэгдэн гараһан шэнэ номууд наймаанда гарангүй, Буркоопсоюзай, Книготоргын складта хэбтэнэ.

Улаан-Үдын горгүйсэдком, Баргажанай, Зэдын, Тунхэнэй, Хориин, Хяагтын болон бусад аймгүйсэдкомууд Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1961 оной декабриин 26-най тогтоолой дүүргэлтын хойноһоо хиналта хэнэгүй, мүн буряад бэшэгэй шэнэ дүримэй ёһоор гаршагуудаа, предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай тамганuудые саг соонь һэлгэхэ хэмжээнүүдые абаагүй.

Дээрэ тэмдэглэгдэһэн дутагдалнуудые усадхажа, Буряадай Верховно Соведэй Президиумэй баталһан буряад бэшэгэй шэнэ дүримдэ 1964 [...] бүхы буряа[...] классуудай [...] абахыень Гэгэ[...] министерствэну[...] депутадуудай [...] дуудай, район[...] сэдкомуудые [...]

Буряад хэлэ[...] шэнээр хэблэ[...] түргэдхэхэ асу[...] зорой турша[...] Гэгээрэлэй, [...] терствэнүүдтэ [...] хэдэз энэ хү[...] эсэс хүрэтэр [...] тэй.

1963 оной [...] колхоз, совхо[...] нууд, эмхи зу[...] ганизацинуудай [...] ганууд буряад [...] римэй ёһоор [...] гэжэ ажалша[...] аймагуудай, [...] нуудай Соведу[...]

Арад зондоо ойлгосотой хүгжэм бэшэе

Манай буряад арадай сээжэһээ уран гоё аялганууд таһалгаряагүй гаражал байдаг гээшэ. Хэды олон, хэды уран гоё буряад аялганууд мүнөө бииб! Эдэ бүгэдэ хадаа арад зоноймнай баялиг бшуу. Тиимэһээнь лэ тэдэниие шэлэн абажа, буряад хүгжэмөө гансашье Байгалайнгаа үмэнэ бэшэ, бүхы орон соогоо, дэлхэй дээрэ зэдэлүүлхэ гээшэ бидэнэр, композиторнуудай нангин уялга болоно. Энэ талаар яһала һайшаалтай оролдолгонууд хэгдээ, хэгдэнэ, хэгдэхэшье. Байгша оной мартын наймада болоһон парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ Н. С. Хрущев арад зондо ойлгосогүй, юрэл шаг шууяа, абяа шэмээнһээ бүридэһэн удхагүй хүгжэмые эрид шүүмжэлээ һэн. Энэнь тон зүб.

Эндэ үшөө нэгэ шухала асуудал дурдангүй гарамаар бэшэ байна. Юуб гэхэдэ, манай буряад оперонууд үшөөл үсөөн, байхадаашье үндэр бэшэ хэмжээндэ бэшэгдэнхэй гээшэ. Тиимэһээ арад зонойгоо дунда ехэ мэдээжэ болоногүй. Энэнь юунһээ дулдыданаб гэхэдэ, манай поэдүүд болон уран зохёолшод оперын гү, али опереттын либреттэ бэшэхэ хэрэгтэ огто гар хүрэнэгүй, тооногүй ха юм. Композиторнууд болон уран зохёолшодой хоорондо халуун барисаа тогтообол, маша ехэ аша үрэтэй байха һэн гэжэ би тоологшоб.

КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байгаа майн Пленум дээрэ совет хүгжэм тухай асуудал үргэнөөр хэлсэгдэхэ байһандань һэжэг түрэнэгүйб. Арад зондоо ойлгосотой, тэрэнэй һанаа сэдьхэл баясуулха, гүн удхатай хүгжэм бэшэхэ гээшэ манай дайшалхы зорилго болоод байна. Парти, правительствынгаа халуун энэ анхаралыень үндэрөөр сэгнэжэ, бидэ, Буряадай композиторнууд шэнэ хүгжэмтэ зохёолнуудые бэшэхэ ёһотойбди.

Д. Аюшеев,
композитор.

Арадайнгаа гар урлалгые улам хүгжөөел!

Манай Буряад арад хэр угһаа хойшо алта, мүнгэ, бусадшье эрдэниин зүйлнүүдые хэрэглэн, гар урлалай гайхалтай уран гоё зүйлнүүдые бүтээдэг, тэрээгээрээ суурхадагшье байһан гээшэ. Урданай болон мүнөө үеынгшье уран бэрхэшүүлэй хэһэн зүйлнүүд манай Улаан-Үдын уран һайханай музей соо табяатай байдаг, харагшадай анхаралые татадаг.

Жэшээлхэдэ, үнинэй һиилүүршэ Содном Бадеев Хориин аймагай Хэжэнгэ нютагта ажаһуудаг юм. Тэрэнэй модон дээрэ һиилэн бүтээһэн «Хатаршад» гэжэ панно арад зонойнгоо дунда нилээн суурханхай. Захааминай аймагай мүнгэшэ уран дархан нүхэр Бадмаевай урлаһан зүйлнүүд нарин хэлбэритэйгээр, хурса бодолготойгоор хэгдэнхэй байдаг. Нютаг бүхэндэ иимэ мүнгэшэ, алташа дархашуул, һиилүүршэд, бүд дээрэшье угалзануудые бүтээдэг урашуул олон байдаг гээшэ. Арадаймнай урлалга урданайхидал адляар мүнөөшье хүгжэнэ, удхань гүнзэгырнэ, шанарайнгаа талаар дээшэлнэ. Энээнэй гэршэ гэбэл: манай уран зураашадай союзай дэргэдэ гар урлалгын цех нээһэн ушар болоно. Тэндэ мүнгэшэ дархашуул нүхэд Бадмаев, Намсараев гэгшэд мүнгэн хутага, гааһа, бусадшье зүйлнүүдые олоор хэжэ эхилэнхэй, мүн өөһэдтөө халаан болгон залуу үетэниие урлалгада һургана. Энэ хадаа урлалгада Совет засагай ехээр анхаралаа табидаг байһанай эли бодо гэршэ мүн. Парти болон Правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэй хэһэн уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа Н. С. Хрущев арадай урлалгые хүгжөөлгэдэ халуун анхарал хандуулха хэрэгтэй гэжэ тон зүб һануулаа бэлэй. Мүнөөшье КПСС-эй ЦК-гай майн Пленум дээрэ арадай уралал тухай асуудал хэлсэгдэхэ бэзэ.

Арадайнгаа гар урлалгые мартангүй, улам саашань хүгжөөхэ гээшэ манай нангин уялга мүн.

Б. Зодбоев,
гар урлалай цехэй уран зурааша.

Арадай сүүдэй ажал тухай

Арадай сүүдэй һунгагшадайнгаа урда тоосохо, арадай заседательнуудтай хүдэлмэри ябуулха тухай Хяагтын районой арадай сүүдэй түрүүлэгшэ нүхэр П. М. Тарасовай элидхэлые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум ээлжээтэ заседани дээрээ зүбшэн хэлсэбэ.

Хамтаараа ажаһууха ёһо гурим болон совет хуулиие наринаар сахиха хэрэгтэ, хүн зониие һургаха, зэмэтэ ябадалтай хайра гамгүй тэмсэхэ талаар арадай сүүд нилээд хүдэлмэри ябуулаа.

Арадай сүүдэй ажал ябуулга, совет хуули ёһо тухай арадай судьянар һунгагшадтай олон хөөрэлдөө, элидхэл, лекцинүүдые үнгэргэһэн байна. 1962 ондо, энэшье жэлэй нэгэдэхи кварталда колхоз, совхоз болон предприятинууд дээгүүр 29 тоосоото элидхэлнүүд хэгдээ. Тиихэ зуураа арадай судьянар һунгагшадай дуралхалаар абтаһан хэмжээнүүд тухайгаа тэдэндэ дуулгана.

Хүнэй эрхэ, сүүдэй хэрэг тухай темэнүүдтэ 65 лекци, элидхэл болон хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө. Арадай сүүдэй хүдэлмэрилэгшэд хододоо аймагай газетэдэ бэшэдэг, мүн зарим уголовно хэрэгые мүрдэлгын дүнгүүд тухай радиогоор дамжуулгануудые эмхидхэдэг.

Һара бүхэндэ мэргэжэлээ дээшэлүүлгын талаар заседательнуудай дунда семинарнууд үнгэргэгдэнэ. 1960 оной декабрь соо һунгагдаһан арадай заседательнууд бултадаа арадай сүүдэй заседанинуудта хабаадаа.

Арадай сүүд аймагуудай нүхэдэй сүүдтэ ходоо туһаламжа үзүүлжэ байдаг. 1962 ондо нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэнэрэй 2—3 семинар үнгэргэгдэжэ, тэрээн дээрэ дүй дүршэл болон ажал хүдэлмэреэ эмхидхэхэ тухай асуудал табигдаа һэн. Байгша оной апрель соо нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэнэрэй совет байгуулагдаа. 1962 ондо арадай сүүд ниитын гурим эбдэһэн 70 хүнэй хэрэгүүдые нүхэдэй сүүдэй үзэмжэдэ үгөө.

КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжон, манай арадай сүүдэй хүдэлмэрилэгшэд олониитэтэй холбоо барисаагаа бэхидхээ, тэдэнэй туһаламжые хэрэглээ, ниитын гури[...] зэмэтэ ябад[...] тула тэмсэл[...] жэлнүүдтэ а[...] зэм хэлгэн [...] болон гражд[...] шэнжэлэн үз[...] шэлээ. 1962 [...] ниитын гэмн[...] шэдэй хабаа[...] хы уголовно[...] процентыень [...]

Энээнтэй [...] Соведэй Пр[...] сүүдэй то[...] суглаануудай [...] гүй, муугаа[...] тухай тэмдэ[...] седательнууд[...] хүдэлмэри ту[...] гаһан коллек[...] да тоосоногү[...]

Энэ асуу[...] тогтоол соо[...] Верховно Со[...] һунгагшадай[...] тоо һайнаар [...] тын аймагай[...] ажалые һай[...]

Хяагтын [...] ажал хүдэлм[...] лые республ[...] халан абаха[...] Верховно сү[...]

ПОЛЕВОЙ СТАНУУДТА

☆ **СЭЛЭНГЭ.** (Телефоноор абтаба). Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи тракторно-таряан ажалай бригадын Талын Булагай полевой станда механизаторнуудай сүлөөтэй сагаа һайнаар үнгэргэхэ аятай байдал эмхидхэгдэнхэй. Тогоошод Анна Цыбжитова Анна Бояркина хоёр ажалһаа ороһон таряашадые амтатай эдеэгээр угтадаг. Уужам һаруул культбаза соогоо шэнэ газетэ, журнал уншаха, радио шагнаха гэжэ ажалшад олоороо суглардаг. Тэндэнь гурба хоноод лэ Юрөө тосхонһоо нүүдэл кино ерэжэ, һонирхолтой фильмнүүдые түлөөһэгүйгөөр харуулдаг болоһондонь зон бүришье урматай. Культбазаяа ёһото соёлой гуламта болгохын тула тэрэниие даагша Евгений Кузьмин эдэбхи гаргана.

Полевой станай дэргэдэ түрүүшын хэрэглэлэй эд бараанай ларёк таһалгаряагүй хүдэлнэ. Саг сагтаа тэндэ бани хүдэлдэг.

Колхозникуудай сүлөөтэйдөө һайнаар амараад, ажалдаа бүри ехэ амжалта туйлахын тула оролдохонь зүб. Олон нүхэд үдэрэйнгөө даабари хоёр дахин дүүргэнэ. Жэшээнь, «МТЗ» тракторай тракторист Алексей Тугаринов үдэртөө 32 гектар тарина, «ДТ-54» тракторай трактористнар нүхэд Б. Цыденов, Б. Тугаринов 70 га хүрэтэр таряа хаяна.

Ж. Ванкеев,
колхозой түрүүлэгшэ.

☆ **СУУЛГА.** Нима Цыбановай хүтэлбэрилдэг таряан ажалай бригада түрүүшын 6 үдэрэй туршада эртын ороохото ургамалнуудай 45 процентые тарижа, Суулгынгаа совхоз соо түрүүлбэ.

Хёлгын таряашад хүдэлхэдөөшье бэрхэ, амархадаашье сагаа хүхюунээр үнгэргэдэг. Полевой стандахи уран гоёор шэмэглэгдэһэн улаан булан олоной дура татадаг. Эндэ һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэдэг, радио шагнадаг. Биллиардын байдаг газарта яһан шаригуудые ярьюулдаг юм.

И. Крупенников.
Мухар-Шэбэр.

☆ **БАРГАЖАН.** Хүнтэйн үргэн нэлэнхы таряалан дээрэ хабарай тарилга түлэг дундаа. Механизаторнууд хоёр халаанда хүдэлнэ. Хүдэлмэришэ зоной олонхинь мүнөө полевой стануудта байрлажа, ажалай час бүхэниие арьбална. Тэдэнэй бүхы эрилтые һайнаар хангахын тула колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һанаалаа табинад.

Жэшээлхэдэ, Баянголой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой таряан ажалай хоёрдохи бригадын улаан буланда шэнэ газетэ, журнал гэхэ мэтэһээ эхилээд, эмнэлгын газар хүрэтэрөө бүхы юумэн таряашадай хэрэглэмжэдэ зорюулагданхай. Хабарай тарилгын үедэ полевой станда хүдэлхэеэ врач Валентина Михайловна Батоевагай амбулаторитоёо ерэһэниинь бүришье һайшаалтай. Баянголой соёлой байшангай директор Базар Цыренович Дугаров мүн лэ бүхы коллективээрээ таряалан дээрэ ошонхой. Соёлой хүдэлмэриин хажуугаар, өөрөө нүхэр Дугаров политэмхидхэгшын уялга дүүргэнэ.

В. Баторов.

★ **ДЭРЭСТЭЙ.** «Октябрьский» совхозай Талын Хотогор гэжэ газарта Эдуард Ураковай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай тракторна бригадын полевой станда улаан туг холоһоо намилзан харагдана. Эндэ 30 гаран залуу механизаторнууд байрлана.

Механизаторнууд агитатор, агроном Павел Иванович Балдаевай полевой стан ерэхые хүлеэн байдаг. Нүхэр Балдаев ерэһэн лэ сагтаа һонирхолтой хөөрэлдөө хэдэг, 5 хоноод лэ ажалай дүн гаргаһан бюллетеньнүүдые бэшэдэг юм. «Сахилгаан», «Дайшалхы ... удаһан» саг дороо гарадаг. Комсомолшууд Хандуев, Цыбиков, Лубсанов гэгшэдэй агрегадуудай даабаряа 30—40 процентээр үлүүлһэн тушаа магтаалай тусхай хуудаһан һаяхан толилогдоо.

Залуушуул полевой станайнгаа дэргэдэ волейбол наадаха талмай түхеэрээ.

Б. Чагдуров.
Зэдэ.

НОВОКУЗНЕЦК. Барилгын эрхим гагнууршан комсомолка Нэлля Скуратовае Баруун-Сибириин металлургическа заводой ТЭЦ-эй барилгашад һайн мэдэдэг юм. Даалгагдаһан хэрэгтээ энэ басаган утаа ехэ анхаралтайгаар хандадаг, тэрэ ТЭЦ-тэ ехэ хүдэлмэри хээ. Зүгөөр голодоһо гаргаһан ушар байхагүй. Зураг дээрэ: Нэлля Скуратова.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной майн 14.

Репортаж

ПРЕМЬЕРЫН УРДА ТЭЭХЭ[...]

Сэдьхэлэй тэжээл... Энэ тэжээлэй нэгэн гуламта оперо, баледэймнай театр. Тэндэ орожо, һонин зүжэг, дуу, хатар, концерт хаража гарахадаа, үнэхөөрөөшье, ехэл сэдьхэлээ ханадаг ха юм бибди... Баруунай болон ородой классикын зохёолнуудай дээжэнүүдһээ гадна, мүнөө үедэ тэрээнэй юу бэлдэжэ байһаниие соносхол дээрэһээ мэдээ бэзэт. Тон һаяын үдэрнүүдтэ Ж. Батуевай «Ажабайдалай сэсэгүүд» гэжэ балет табихань. «Арюун гоохон Ангара дүүхэймнай» 125-дахи удаагаа табигдаха ойротоһон үедэ национальна табадахи баледэй мүндэлжэ, республикын ажалшадые һонирхуулхаяа байһаниинь тоншье һайшаалтай хэрэг.

Теэд премьерэ болохоһоо урид театрай «Халуун тогоо» орожо хараял даа. Ямар, хайшаа ажал хүдэлмэри тэндэ хэгдэжэ байдаг юм ааб? Һонирхолтой бэшэ гү?

Уужам ута таһалга соо абаһаар лэ театрай директор Гомбо Цыбикович Бельгаевтай уулзашабабди.

— «Халуун тогоон», «халуун тогоон»... Яһала зүб. Эгээл халуун тогоон дээрээ хүлэржэ байхадамнай хүрэжэ ерэбэт... Зүжэгшэдэй хүдэлмэриие амар юм гэжэ һанаа гүт? Үгы даа. Орожо харахадаа ойлгохо, мэдэхэ байхат... Эгээл тон шэнэ зүжэг бэлдэжэ байнабди,—гээд, ондоо олоншье юумэ хэлэнгүй, дарууханаар энеэбхилэн, хайшаашьеб ябашаба.

Зал соо ороходомнай лунхэгэр харанхы, хүншье тон үсөөн байба. Тииһээр республикынгаа элитэ режиссернууд, композиторнууд, артистнуудайнгаа тэндэ байһаниие баяртайгаар обёорон харанабди.

Сцэнэ дээгүүр гэрэлтэй. Зүгөөр ямаршье гоёолтогүй, ехэ рампагүй... Уданшьегүй дирижер В. В. Маймескул дохёо үгэжэ, хамаг хүгжэмшэдэй ирагуу һайхан аялга наадажа эхилхэтэй хамта тон юрэнхыгөөр хубсалһан хүбүүд, басагад гаража, элдэб янзын хатар наада гүйсэдхэнэ. Үндэр тэгшэ бэетэй (П. Абашеев байгаа) артист гартаа мүнгэн һэлмэ барижа, гурбан ехэ лай бэрхэшээлнүүдые усадхана янзатай. Уһан—бэрхэшээл. Тэрээнэй орьёлон байгаа долгин (хатарша басагад) харуулагдана.

— Артист Абашеев Баатарай роль наадана. Өөрынгөө Хүсэл һанаанда хүрэжэ ошохын тулада, Омогорхол, Баяр, Арюун гоохон —гурбан иимэ дангина басагадые сүлөөлэн абархын тулада аюумшагта муухай Луутай тэмсэхэ юм... Гартань һэлмын ялалзахые харана бэзэт. Энээниие һара-дүүхэй бэлэглээ. Толгойдонь —алтан шара дуулга. Тэрэниие Наран үгөө. Зүгөөр Лууда хүрэжэ ошохынгоо урдэ тээ гурбан ехэ бэрхэшээлнүүдые—Гал, Уһа, Сахилгаа дабажа гараха ёһотой юм. Мүнөө харана бэзэт: уһа ямараар дабажа ябахыень,—гээд «оболзон байгаа долгинуудые» «һэтэлжэ» ябаһан артист уруу балетмейстер Михаил Самойлович Заславский хургаараа заажа, айхабтар эсэшэһэн янзатай, хүлһэеэ аршасагаан һууна.

— Энэмнай ямар ульгэр сооһоо абтаа гээшэб?

— Буряад үльгэр онтохонуудые айхабтар һонирхожо уншадаг һэмби. Тэдээн соо хэлэгдэһэн олон янзын образуудые нэгэ зүжэг соо харуулхые оролдоһон байгааб,— гээд, либреттэ зохёогшо М. Заславский хөөрэнэ. Баледэй хатар өөрөө зохёогоод, заажа, харуулжа үгэһэн байна бшуу. Энэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэ. Хоёрдохи акт дотор баатарнуудай хатарые гүрөнэй Станиславскиин нэрэмжэтэ театральна институдай оюутад нүхэд Хараев, Батубаева гэгшэд зохёоһон юм хаш. Эдэнэр һургуулияа дүүргээд, түрэл театртаа бусан ерэжэ, олохон һонирхолтой зүйлнүүдые ухамайшалан зохёохо бэзэ.

Тиин бишыхан забһар болоходо, артист Петр Абашеевтэй уулзашабабди.

— Хүндэшэг үүргэ намда тудаа. Баатарай роль даажа абанхайб... Теэд һанаһандаа хүрэгдэхэ бэзэ даа. Зүгөөр түрэһэн Эхэдээ, Хүсэл һанаан хоёрто хандалгын хоорондохи илгаае ехэ элеэр, зохидоор ха[...] жо байнхайб, [...] гүй эсэнтэ[...] гаар энеэбхи[...] эй арадай а[...] баһа лэ ехэ [...] жа байһан [...]

Энэ шэнэ [...] хахад соо т[...] дэжэ хүсэн[...] ха.

Тиин бай[...] —композито[...] вич Батуев[...]

— Танай [...] шье урматай [...] харагшад [...] бшууд даа,—[...] дуевич ой[...] Тиихэдэнь [...] гүй, хэдэ[...] Тиигэхэдэ[...] рюусаба:

— Ямар [...] дэнэгүйб. [...] мни томо [...] Зүжэг дото[...] ран илана. [...] аялгаар зо[...] мүнөөнэй [...] Аялгыень [...] һайн ойл[...] жо зохёог[...]

Компози[...] театрынхи[...] лэл орол[...] Театрай «[...] иимэл юм[...]

...000 ГЕКТАРТА ХАРТААБХА УРГУУЛХАБДИ

...гэжэ Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай эдэбхитэд мэдүүлбэ

...ниислэл — Улаан-Үдэ хотын ...эдэ хоолой үнэтэ зүйл—хартааб...эрэгтэ город шадарай ажахынууд ...гэ дүүргэхэ байна. Теэд мүнөө ...Үдын үйлэдбэриин управлениин ...родой зоной эрилтые хангахада ...о хартаабхын миил гурбанай нэгэ ...

...ые саашадаа тэсэжэ болохогүй. ...гээр ургуулжа, гүрэндөө ехээр ...ралжа, КПСС-эй Центральна Ко...Р-эй Министрнүүдэй Соведэй зүг...хознигуудта, совхозуудай худэлмэ...хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, ху...коммунистнуудта болон комсомол...лан бэшэг һаяхан, майн 11-дэ, ...ын управлениин дэргэдэхи партий... пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, ...гдаһан байна.

...лаар пленум дээрэ тус управлениин ...нухэр Антоненко элидхэл хээ. Элидхэ...олон хүн үгэ хэлээ.

...ехээр ургуулбал, гансахан эдеэ хоо... зүйл абтаха бэшэ, мүн тэрээгээр га...хажа, мяха элбэгээр абаха, үнеэдэ эдеэлүүлжэ, сагаан эдеэ дэлбэрүүлхэбди гэжэ үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглэбэ.

Ажахы бүхэндэ хартаабха ургуулха тусхай звенонуудые байгуулха, тэдэнэй худэлмэридэ бодото туһаламжа хүргэхэ, хартаабха тариха газарые наг шэбхээр, минеральна үтэгжүүлгээр шанаржуулха, тарилгын урда тээ, мүн ургасын гаража байхада уһалха асуудалнуудта пленумдэ хабаадагшад гол анхаралаа хандуулаа. Энэ жэлдэ хартаабха тариһанайнгаа һүүлдэ 3-4 дахин заатагүй борнойлхо тушаа хэлсээ.

Энэ пленумдэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Модогоев хабаадажа. үгэ хэлэһэн байна.

Байгша ондо 2000 гектарта хартаабха тарижа, үндэр баян ургаса туйлаха хэмжээ ябуулгануудые хараалһан тогтоол нэгэн дуугаар абтаа.

Энэ шухала асуудалые парткомой пленум дээрэ табижа, бухы талаһаань зүбшэн хэлсэһэниинь һайшаалтай байна.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга бэшэгтэ харюу болгон, энэ зоны ажахынуудта юунэй хэгдэжэ байһаниинь доро харуулагдана.

...анай харюу— баян ургаса

Н. АНТОНЕНКО,
Улаан-Үдын колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин начальник

...уудта эдеэ хоолой ...ртаабха һайнаар ур...ёр жэлэй туршада ...ной эрилтые хүсэд ...боломжонуудай бии ...н харуулжа, КПСС-...й Министрнүүдэй Со...йн 4-дэ хүдөө ажал...уряа бэшэгээр хан-...Энэ бэшэг дотор хэ...нууд, тэндэ хараа...э ябуулгануул манай ...управлениин ажахы...удана.

...най ажахы бүхэндэ ...р тарижа, баян ур... бии. Урдань респуб...н хартаабхашан Лу...вна Шурыгина гек...центнер ургаса аба...лта туйлаа. Мүнөө-...бархэ хартаабхашан ...оровна Мильгунова ...300 центнер ургаса ...хэндэ колхознигууд, ...лмэришэд газаагаа ...ажа, гектарай 400-...ургаса хуряадаг. Эдэ ...наэб гэхэдэ, манай ... тарихада угаа зо-...

...үүлэй жэлнүүдтэ энэ ...а анхарал табигда-...рэнэй тарилга хо-... 1953 ондо ажахы-...гектарта хартаабха ...нёдондо тэрэнь 1552 ... гэхэ гү, али 661 ...болоһон байха юм. ...ээр ургуулха арга-...н Ленинэй нэрэм-..., үедэ тарилгаяа ...болгожорхёо. Нё-...ээ оройдоо 100 га ...һан байна. Мүн ... «Гигант», «Иск-...нго», «Коммунизм» ...дэнэ.

... болоходо ургасань ...гүй, нэгэл хэмдээ ... управлениин ажа-... жэлдэ гектар бү-...ээр миил 38 цент-...уряажа абаа бшуу. ...Оронго» колхоз та-... абажа шадаагүй, ...9 центнер ургаса ...

... совхозууд городые ... хоолоор хангаха ... лэ, тэрэнние тон ...эань юун дээрэһээ ..., бүхы хахалагда-...ойдоо 1,8 процентые ...ха юм. Ёһоороо ...арай ажахынуудта ...арай адагынь 5-8 ...абха эзэлхэ байгаа. ...н, ургасын бира-...һаа энэ ургамалһаа ...й оронoгүй. Газар ...ыһаа абтаһан олзо доходой миил 9 процентнь хартаабхаһаа ороно.

Саашадаа хахалагдадаг газарайнгаа 5 процентые хартаабхаар эзэлхэ гэхэ гү, али тарилгаяа 5 мянган гектарта хүргэхэ зорилго табигдана. Манай ажахынууд парти, правительствынгаа уряада харюу болгон, энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо 450 гектар ехэ хартаабха тарихаар шиидэнхэй. Тиигэжэ байгша ондо адагынь 2000 гектарта хартаабха таригдахань.

Энээнэй ашаар гүрэндөө нёдондонойхиһоо гурба дахин ехэ гэхэ гү, али 50 мянган центнер хартаабха худалдаха гэһэн социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ болонобди. Хойто жэлдэ тарилгаяа 4500 гектарта хүргэжэ, гүрэндөө 150 мянган центнер хартаабха тушааха зорилготойбди.

Энээнние тиимэ ехэ, дабатдашагүй зорилго гэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, нёдондо гектар бүриһөө 10 центнер, энэ жэлдэ—13 центнер, 1964 ондо—55 центнер, 1965 ондо—66 центнер худалдаха түсэбтэйбди. Хэрбээ гектар бүриһөө 100 центнер хартаабха абтабал, тэрэнэй 66 процентнь тушаагдаха ушартай.

Мүнөө үедэ хартаабха ургуулха худэлмэриие оньһожоруулха гээшэ эгээн шухала хэрэг болоно. Тиигэбэл тэрэнэй өөрынь үнэ сэн хямдаржа үгэхэ һэн. Нёдондо манай ажахынуудта центнер хартаабхын өөрынь үнэ сэн 6 түхэриг болоһон шуу. Тиихэдэ Курска областиин Калиновкын колхоздо хартаабхын өөрынь үнэ манайхиһаа 3 дахин шахуу хямда байна.

Мүнөө үедэ управлениин ажахынууд тариягаяа үргэдхэхын тула хүрэнгэ колхознигуудһаа, совхозой худэлмэришэдһөө худалдан абажа байна. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Эрхирэгэй совхоздо хүрэнгэ ехээр дутамаг.

Хартаабха тариха газарта наг шэбхэ гаргаха худэлмэри һанаһанда орбол, тон ааляар ябуулагдана. Түсэбэй ёһоор 28 мянган тонно аргал шэбхэ гаргагдаха байгаад, оройдоол 6,5 мянган тонно гаргагданхай. Энэ худэлмэри «Маяк», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта эхилээдүй байһаар. Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ ургамалаа мартажархёо, тэрэнэй баян ургаса абаха гэжэ оролдохоёо болишоһон байгаа бшуу.

Энэ жэлдэ хартаабха ургуулха тусхай звенонуудые бии болгохо тушаа управлениин ажахынуудта зарим тэды юумэ хэгдээ. Мүнөө үедэ 31 тиимэ звено эмхидхэгдэнхэй, олонхинь ажаллажа захалаа.

Тэрэшэлэн хартаабхашадай звенонуудта трактор, машинануудые даа...тажа үгөөд, тэдэнние материальна талаар урмашуулха хэмжээн абтана. Һүүлшын пленум дээрэ түсэбһөө гадуур абтаһан ургасын үнэ сэнтэй хахадтань хүрэтэр нэмэлтэ түлбэри хартаабхашадта үгэхэ гэжэ шиидхэһэн байнабди.

Мүн эртын хартаабха ургуулха тушаа бодомжолхо ёһотойбди. Тиимэһээ эртэ эдеэшэдэг сортын хартаабхатай болохо үрэһөө уридшалан ургуулжа, наранда шаража тариха тушаа хэмжээн абтаха байна.

Хойто жэлдэ хартаабха ехээр тарихын тула үрэһэ хүрэнгэ ургуулжа абаха, тэрэнээ хадагалхын тула подвалнуудые олоор бариха хэрэттэй болоно.

Манай управлениин ажалшад, парти, правительствынгаа уряада бодото ажалаараа харюусажа, хартаабха тариха, баян ургаса абаха уялгаяа дүүргэхын хойноһоо бүхы хэмжээ абаха байһаниинь дамжаггүй. Энэмнай түрэл республикынгаа 40 жэлэй ойдо манай бэлэг болохо бшуу.

...хникэ наринаар сахиха

...бэриин управлениин главна агроном
А. НАЗАРОВ хөөрэнэ

...баян ургаса аба-...хэ хэрэгтэй гэ...

...газараа шадаал ..., 23—27 санти-... хэрэгтэй. Яаха-...ртаабхын үндэһэн ... шоройтой газарта ...а юм.

...хартаабхаяа уһа-...рта һуулгаха гэ-... Манай ажахынууд ...ран гектар уһа-...лтай гээшэ. Тэ-... гектарые хар-...хада болохо.

...һаар уһалхада ...сын дээшэлдэгые ...рэ харуулжа бо-... уһалангүй орхи-...0 центнер ургаса ... урда тээ нэгэ ...—100 центнер .... Ургамалай ур-... нэгэ удаа уһал-...58 центнер, хоёр ...центнер, гурба ...центнер абтаһан ...хэ хартаабхые ...ай ашаар урга-...лүүлжэ болоно. ...тарилгые орой-.... Манай эндэ ... 20—25-һаа ...рижа дүүргэхэ ...

Тарилгаяа квардатно-гнездовой аргаар, нүхэн хоорондонь 60х60 сантиметр зайтайгаар һуулгабал зохисотой гэжэ һанагдана. Энэ ушарта гектарта 28 центнер шахуу үрэһэн орохо юм. Хэрбээ 70х70 сантиметрээр тарибал, гектарта 20 центнер үрэһэн орохо ушартай.

Дүрбэдэхеэр, тарилга хэһээр лэ тэрэнээ хэдэн дахин борнойлхо хэрэгтэй. Нёдондо Мухар-Шэбэрэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хартаабха тариһаар лэ тэрэнээ хүндэ катогоор нягтаруулһан байна. Тиигээд ургамалай бултайхын урда тээ гэхэ гү, али буртаг үбһэнэй үндэһэнэй сагаан утаһа мэтэ болоод байхада борнойлоо. Удаань ургамалай гаража байха үеэр үшөө хоёр дахин борнойлһон байна. Зүгөөр 15 гектар дээрэ турбадахяа борнойлоогүй байшоо. Эндэнь буртаг үбһэн үлүү ехэ ургаад байгаа. Бэшэ газартань буртаг үбһэгүй, сэбэр байһан байна.

Культиватораар буртаг үбһэ үгы хэгдэхэ бэшэ, харин хартаабхын үндэһэндэ агаар оруулагдажа үгтэнэ ха юм. Тиимэһээ борнойлго хэнгүй, буртаг үбһэнэй бултайхые хүлеэхэ гээшэ тон бүтэхэгүй ябадал. Мүн хартаабхынгаа шорой машинаар обоолжо үгэхэ эрилтэ табигдана.

> ***Хартаабхын баян ургаса хуряажа абаха, энэ үнэтэ ургамалые бүри ехээр бэлэдхэдэг болохо гээшэ гүрэн түрын шухала удхашанартай хэрэг болоно.***
>
> (КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгаһаа).

ЭХЭ ОРОНДОО ХАРТААБХА ЕХЭЭР ХУДАЛДАХЫН ТҮЛӨӨ

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хөөрэнэ

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудаар хартаабха тарилгада бэлэдхэл хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ябуулагдажа байна. Энээн тухайгаа колхозой түрүүлэгшэнэр, совхозой директорнүүд, парткомуудай секретарьнар, агрономууд иигэжэ мэдүүлнэ.

Хартаабхаяа һайн паар дээрэ тарихабди

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр КОЖЕВНИКОВ:

Манай колхоз энэ жэлдэ шэниисэ тарилгаяа 1100 гектараар үргэдхэжэ, 4320 гектарта хүргөө. Кукуруза 230 гектараар ехэ таригдажа, 720 га болохо. Теэд хартаабхадаа бидэнэр анхарал бага табижа байгаабди. Мүнөө энэ алдуугаа мэдэржэ, парти, правительствын уряада харюу болгон, урид хараалһан түсэб дээрээ үшөө 45 га нэмэжэ, байгша ондо бүхыдөө 150 гектарта хартаабха тарихабди. Нэмэжэ хараалһан тарилгаяа хүрэнгөөр хангахын тула колхознигуудһаа хартаабха худалдан абажа байнабди. Мүнөө 400 центнер абтаад байна. Энэ худэлмэри үргэлжэлһөөр.

Хартаабхын ургасые дээшэлүүлхын тула тэрэнээ гол түлэб һайн паар дээрэ тарихамнай. Тэндэ наг шэбхэ зөөжэ гаргахабди. Хартаабхашадай тусхай звенонууд эмхидхэгдэнхэй. Гансал минеральна үтэгжүүлгэ манда орой үгтэнэгүй.

Али али талаһаа ашатай

«Маяк» колхозой парткомой секретарь нүхэр ЧИСТЯКОВ:

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга бэшэгые манай колхозой гэшүүд айхабтар баяртайгаар угтан абаа. Үнэхөөр хартаабхамнай алишье талаараа ажахыда аша туһатай байна. Тэрэнние гүрэндэ ехээр худалдажа, олзо оруулхын хажуугаар тэрээгээрээ хэды олон гахай шахан таргалуулжа болохо гээшэб. Гадна хартаабха тариһан газарта хойто жэлынь шэниисэ һайнаар ургадаг байха юм.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, үшөө 25 га нэмэжэ тариха гэхэ гү, али бүхыдөө 200 га хартаабха һуулгаха гэжэ шиидээбди. Мүнөө 5-5 хүнһөө бүридэһэн 3 звено эмхидхэгдээд, тэдэндэ трактор, машинанууд даалгагдажа үгтөө. Нэмэжэ тариха газартаа хэрэгтэй үрэһэ колхознигуудһаа худалдан абажа байнабди. Хойто жэлдэ энэ ашата ургамалые 300 гектарта тарихабди.

Үрэһэеэ хадагалха газар түхеэрхэ

Онохойн совхозой директор нүхэр ЦИКАЛО:

Хартаабхын баян ургаса абахын тула газараа тарилгын урда тээ уһалһанаараа хизаарлаха хэрэггүй гэжэ һананаб. Манай совхозой хартаабхашад ургамалай ургажа байха үедэ уһалха заншалгүй юм. Энээнние хубилгаха саг ерээ.

Энээнэй хажуугаар баян ургаса үгэмөөр һайн сортын үрэһэтэй болохо гэжэ оролдохобди. Мүнөө тарилгын урда тээ үрэһэеэ илгажа үзэхэбди. Тиигээд үрэһэндэ гэжэ тусхай участогуудые хараалха хэрэгтэй байна. Тэрэ үрэһэнэй хартаабха эгээн һайн болзортоо таригдаха, хуряагдаха зэргэтэй. Теэд тэрэнние хадагалха байра муутай байнабди. «Целинстрой» трестынхид совхоздомнай 3 мянган центнер хартаабха хадагалха байра барижа эхилһэн аад, хоёр жэл соо урагшаа дабшанагүй. Хойто жэлэй тарилгада манай совхоз адагынь 10 мянган центнер үрэһэ хадагалха болоно бшуу. Энээн тушаа хамтаараа хэмжээ абаха ёһотойбди.

Парти, правительствын уряада харюу болгон, үшөө 30 га хартаабха нэмэжэ таригдаха гэхэ гү, али бүхыдөө 330 га таригдаха.

Эрхим механизаторнууд хартаабхашадаар табигдаа

«Искра» колхозой агроном нүхэр ПАВЛОВ:

Хартаабха һайнаар ургуулха гээл һаа, эрхимэй эрхим хүнүүдээ энэ худэлмэридэ даалгажа табиха ёһотойбди. Манай колхоз эгээл һайн механизаторнуудаа хартаабхашадай звено даагшадаар табяа. Мүнөө хартаабхын поли дээрэ шэбхэ зөөгдэнэ. Энэ худэлмэридэ воскресник болоно, шефүүд туһална. Дунда һургуулинууд 10 га хартаабха ургуулха уялга абаа.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряада харюусаха зууртаа, 50 га хартаабха нэмэжэ тариха гэжэ шиидээбди. Мүнөө дутаһан үрэһэеэ худалдан абанабди.

Түрүү дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ

Эрхирэгэй совхозой директор нүхэр НИМАЕВ:

Городой ажалшадые хартаабхаар хүсэд хангаха гээшэ манай нангин уялга. Энэмнай гансахан ажахын хэрэг бэшэ, мүн ехэ политическэ удха шанартай юумэ гээшэ.

Эдэ бүгэдые һайса ойлгожо, бидэнэр нёдондонойхиһоо 2,5 дахин ехэ хартаабха тариха гэхэ гү, али бүхыдөө 200 га һуулгаха гэжэ шиидээбди. Тиигээд эгээл дүршэл ехэтэй, энэ ажал мэдэхэ хүнүүдээ звенонуудые даагшадаар томилообди.

Хартаабхын тарилгада ехэнхидээ уһалагдадаг, шэнэ, залууг газар үгтэнхэй.

Энээнэй хажуугаар колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, хартаабхашад энэ ургамалай агротехникые һайса мэдэхэ, түрүүшүүлэй дүршэлые һайнаар шудалха ушартай болоно. Бидэнэр республикын суута хартаабхашан Акулина Федоровна Мильгуновагай дүршэлые шудалха хүсэлтэйбди. Тиимэһээ нүхэр Мильгуновае һаяар совхоздомнай ерээд ошохые уриһан байнабди.

Һайн сортын үрэһэтэй болохые оролдоё

Ивалгын совхозой директор нүхэр АВТУШЕНКО:

Ажахыдамнай хартаабха олзо доход оруулдаг болонхой. Хэрбээ оролдолго хэщээл гаргаад байбал, колхоз, совхоз бүхэндэ хартаабхаһаа олзо орохол байха.

Баян ургаса абахын тула һайн сортын үрэһөөр тарилга хэхэ хэрэгтэй. Манай совхоз жэл бүри бусад ажахынуудта сортовой хартаабха үгэхэ аргатай. Теэд бидэнэр мүнөө дээрэ сортовой хартаабхаяа городой ажалшадта худалдаха баатай болонобди. Энээнние гуримшуулхаар болоо.

Тэрээнһээ гадна, ажахынууд ондоо область уруу сортовой хартаабха захижа абаха аргатай гээшэ.

Парти, правительствын Хандалга бэшэгтэй танилсаад байхадаа үшөө 40 га нэмэжэ һуулгаха гэхэ гү, али хамта 300 га хартаабха энэ жэлдэ тарихамнай. Гектар бүридэ 25 центнер хүртэхөөр үрэһэн бии.

Агротехническэ бүхы хэмжээ ябуулгануудые һайнаар дүүргэжэ, баян ургаса абаһан хүнүүдые материальна талаар урмашуулха, тэдэнэртэ нэмэлтэ түлөөһэ хүсэдөөр, хайргүйгөөр үгэхэ шухала гэжэ һананаб.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой агроном М. Дондуков, «Коммунизм» колхозой тракторист Д. Бадмаев, «Советская Россия» колхозой агроном И. Пестеров, «Улаан Оронго» колхозой тракторист Г. Цыремпилов гэгшэд Пленумэй заседаниин забһарта хөөрэлдэжэ байна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КПСС-ЭЙ УЛААН-ҮДЫН ХҮДӨӨГЭЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН ПАРТКОМОЙ III ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛҺОО

Партийна комитедэй пленум иигэжэ тогтообо:

1. Хартаабха элбэгээр ургуулжа, гүрэндэ ехээр худалдаха тушаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга бэшэгые колхознигуудай, совхозуудай худэлмэришэдэй дунда зүбшэн хэлсэжэ, тэндэ хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ гээшэ партийна, комсомолой болон профсоюзна организацинуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй эгээн шухала зорилго гэжэ тоолохо.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгада харюу болгон, управлениин колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэжэ, энэ жэлдэ урид хараалһан түсэбһөө 190 гектар нэмэжэ тариха гэхэ гү, али бүхыдөө 2 мянган гектар хартаабха тариха.

2. Хартаабха һуулгаха хэрэгтэ бэлэдхэлэй бүхы худэлмэриие ойрын үдэртэ дүүргэхын тула иимэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ эрилтэ парткомой бюродо, үйлэдбэриин управлениин хүтэлбэрилэгшэдтэ, ажахын партийна организацинуудта, хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдаба:

а) хартаабха ургуулагшадай звенонуудые бүридхэжэ, энэ ажалда дуратай, мэргэжэлтэй хүнүүдые тэндэ томилхо. Звено бүхэндэ техникэ даалгажа үгэхэ, тэдэнние техникээ зүбөөр ашаглаха, хартаабха ургуулха түрүү дүй дүршэлдэ һургаха; звено бүхэндэ хартаабха ургуулха даабари үгэхэ;

б) майн 20 хүрэтэр гектар бүридэ адагынь 2 тонно хүртэхөөр үрэһэ хүрэнгэ айлнуудһаа худалдажа абаха;

в) хартаабхын поли дээрэ нэмэжэ гектарай үшөө 7—10 тонно шэбхэ гаргаха;

г) хартаабха ургуулха худэлмэридэ ябагшадые материальна талаар урмашуулхын тула хэмжээнүүдые хараалха. Тиихэдээ түсэбһөө гадуур абтаһан ургасын хахадһаа бага бэшэ хубиин үнэ сэнгые тэдэндэ түлэхөөр тодорхойлхо.

3. Хартаабхые агротехническэ эрхим болзорто һайн шанартайгаар тариха, голодоһо гаргаха, тарилгын нормо багадхаха ябадалтай эрид тэмсэхэ эрилтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдтэ, партийна комсомолой болон профсоюзна организацинуудта табигдаба.

Худал хуурмаг мэдээ үгэхэ, худэлмэриие муу шанартайгаар хэхэ ябадалтай эрид тэмсэжэ, зэмэтэ хүнүүдые харюусалгада оруулхаар управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ (нүхэр Улымжиевтэ) дурадхагдаба. Тиихэдээ олониитые энээндэ үргэнөөр хабаадуулха.

4. Үрэһэнэй ажахы һайжаруулха хэмжээнүүдые абахаар үйлэдбэриин управлениин, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхагдаба. Энэ зорилгоор байгша ондо хүрэнгын хартаабха абахын тула адагынь 300 гектар эгээн һайн хүрьһэтэй газар таһалжа үгэхэ. Майн 15 хүрэтэр ажахы бүхэндэ үрэһэнэй участогуудые тодорхойлжо, үрэһэнэй хартаабха ургуулха агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ даабари үгэхые үйлэдбэриин управлениидэ даалгагдаба.

5. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга бэшэгые алба хаагшадай коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэжэ, хартаабха, овощ ургуулхадань колхоз, совхозуудта бодото туһаламжа хүргэхэ хэмжээнүүдые абаха эрилтэ промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай партийна организацинуудта дурадхагдаба.

6. Хартаабхын тарилгые түргэнөөр, һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, баян ургаса абаха тушаа хартаабхашадай звенонуудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ; түрүү дүй дүршэлые саг соонь дэмжэжэ, бүхы хартаабхашадай шадабари болгохо талаар колхоз, совхозуудай партийна, комсомолой болон профсоюзай организацинууд, парткомой бюро уялгалагдаба.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛЭЕЛ

Дмитрий ПАХОЛКОВ, Ивалгын совхозой хартаабхашан

Шишкино нютаг хэр урданһаа хойшо хартаабхын баян ургаса абадагаараа суурхадаг байһан юм. Үнэхөөр манай эндэ хартаабха һайнаар ургадаг гээшэ.

Би гурбадахи жэлээ хартаабхашанаар ажалланаб. Нёдондо 30 гектар манай звенодо даалгаһан юм. Тэрэнэйнгээ 12 гектарта наг шэбхэ гаргажа, хоёр удаа уһалһан байнабди. Бэшэ газараа уһалжа бираагүйбди. Тэрэ 12 гектарай га бүриһөө 140 центнер ургаса хуряагдаа һэн. Бэшэ газарһаа биратай ургаса абтаагүй.

Нёдондонойнгоо алдуу эндүүе анхаралдаа абажа, энэ жэлдэ тарилгынгаа бүхы газар дээрэһээ гектарай адагынь 100 центнер хартаабха абаха зорилготойбди. Мүнөө тэндээ 300 тонно шэбхэ гарганхайбди. Шэбхэ зөөлгэ үргэлжэлһөөр.

Байгша ондо тарилга хэхэ газартаа минеральна үтэгжүүлгэ тараагаабди, үшөө үрэһэеэ һуулгахадаа гранулированна суперфосфат оруулхабди.

Манай тарилга хэхэ поли гол газарта юм. Энэ хабар хүйтэн байһан дээрэһээ тэрэнээ уһалаагүйбди. Һаяар тарилгаяа хэжэ дүүргээд, хартаабхын ургажа байха үедэ уһалхабди. Хэрбээ мүнөө уһалбалнай, тарилгамнай оройтохо бшуу.

Үрэһэ хүрэнгэмнай һайн, гектар бүридэ адагынь 20 центнер таригдаха.

Тарилгаяа заатагүй борнойлдог, трактораар, гараар шоройень обоолдог заншалтайбди.

Ургаса хуряалгын үедэ хартаабха ехээр гээгдэдэг. Тэрэнние усадхахын тула хуряалгаяа һайн шанартайгаар үнгэргэхэ, һүүлээрнь газараа хахалха шухала гэжэ һанагдана. Энэ ушарта зарим гээгдэһэн хартаабха суглуулагдаха, мүн ерэхэ тарилгада намарай паар боложо үгэхэ бшуу.

Парти, правительствынгаа уряае үнэн сэдьхэлһээ дэмжэжэ, энэ жэлдэ гектарай 100 центнер ургаса абахын түлөө тэмсэе.

Энээнние таагты:

Газар доро
Гахай хүбүүлээ.
(Буряад арадай таабари)

Культурын һонинууд

Конкурсын дүн гаргагдаба

Арад зоной уралан бүтээдэг али бүхы зүйлнүүдые саашадань хүгжөөхэ, шанарыень дээшэлүүлхэ зорилгоор Культурын министерство, Нютагай промышленностиин министерство, мүн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи арад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха управлени эрхим һайн уралал бүтээлэй конкурс эмхидхээд, тэндэ табигдаһан жэшээтэ зүйлнүүд, македүүд болон эскизүүдые хаража үзэһэн байна.

Арад зоной ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые эрхим һайнаар бүтээхэ гэжэ манай республикын мэдээжэ бэрхэшүүл, арад зоной дундаһаа шалгаран гараһан урашуул оролдоһон байна. Б. Зодбоев, Е. Неволина, Д. Никоров, Г. Васильев болон бусад мэргэжэлтэдһээ гадна, мүн арад зоной дундаһаа шалгараһан урашуулай тоодо оролдог нүхэд А. Данилов, П. Намсараев, В. Ладинков болон бусадай энэ конкурсдо хабаадаһаниинь һайшаалтай. Һаяын үдэрнүүдтэ конкурсын жюри түмэрөөр, модоор, яһаар хэгдэһэн бүхы зүйлнүүдые хаража үзэбэ. Тиихэдээ Г. Васильевай яһаар хэһэн «Барилдаашад», «Агнуушад» гэһэн бэлэгэй зүйлые һайшаагаад, ёһотой буряад түхэл маягтайгаар бүтээһыень тэмдэглээ. Тэрэнэй хүдэлмэри хоёрдохи шанда хүртэхэһөө гадна, үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ гэжэ сэгнэгдээ. Баатар Зодбоевой модон аягын түхэреэн дээрэ зурагдаһан «Агнуушад», «Моритой хүн» гэһэн уралалнууд мүн лэ хоёрдохи шанда хүртөө. Залуу уран бүтээлшэ тэдэ зүйлнүүд соогоо хүнэй хүдэлсые, ухаан бодолойнгоо дэлисые шадамараар харуулаа.

Е. Неволина «Эхэнэрнүүдэй дүрсэнүүд» гэһэн ажалайнгаа түлөө гурбадахи шанда хүртөө.

Д. Никоров, П. Намсараев, Б. Ладинков, В. Данилов гэгшэд конкурсдо эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө урмашуулгын шанда хүртэбэ.

Шатараар дэлхэйн чемпион болохын түлөө

Петросян дахин шүүбэ

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй арбан юһэдэхи уулзалга үнгэргэгдэбэ. Майн 11-дэ наадаһан энэ парти 41-дэхи ябадалдаа хойшолуулагдаһан байгаа. Эндэ дэлхэйн чемпионой байдал муу байһан. Хойто үдэрынь наадаанай үргэлжэлүүлэгдэхэдэ Петросян хүбүү абаха байһан аад, тад ондоо ябадал хэжэ, тэндэ суглараһшадые һонирхуулаа. Теэд энэ ябадалынь тиимэшье һайн бэшэшье һаа, түрүү һуури буляалдагшын байдал яһала һайн.

Дэлхэйн чемпион хахад очкотой болохын түлөө яһала оролдолго гаргаа. Хэдэн ябадалай удаа Ботвинник өөрынгөө табиһан зорилгодо дүтэлжэ ябатараа, табин зургаадахи ябадалдаа тэмээгээрээ буруу ябадал хэжэрхёо. Энээнэй удаа Петросян бэрсэ гараха хүбүүгээ урагшань түлхижэ, диилдэшэгүй ябадал хээ.

Залуу гроссмейстер наадаанайнгаа түгэсхэлые аргагүй зүбөөр хэжэ, нүхэрөө тугшаруулна. Тиигэжэ жаран зургаадахи ябадалдаа шүүгээ. Наадаанай тоо 11:8 боложо, Петросян түрүүлһээр.

Удаадахи уулзалга майн 13-да үнгэргэгдэхэ.

Л. Полугаевский,
уласхоорондын гроссмейстер.

Футбол

Хоёрдохи уулзалга

Һалхи шоройто шуурган һалхитайшье һаань, республикымнай ниислэл—Улаан-Үдэ хотын ажалшад үнгэрэгшэ амаралтын үдэр стадиондоо олоороо сугларaa. Ушарынь хэлэхэдэ, манай республикын суглуулагдамал «Байкал» командын хидта ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэхөөр Эрхүүгэй «Ангара» команда айлшаар ерэһэн байгаа.

...Үдэрэй эгсэ 4 час. Ногоон, шара үнгын хубсаһатай футболистнууд талмай дээрэ гаража, наадаяа эхилбэ. Наадаанай түрүүшын минутаһаа Улаан-Үдын футболистнууд айлшадтаа добтолжо ороно. Эдэнэр айлшадай воротада хоёр удаа добтолбошье, амжалта туйлангүй, гэдэргээ сухарииба. Хорёод минутын туршада хоёр талаһаа шанга шанга добтолгонуудай болоошье һаа, амжалта туйлагдабагүй. Яахадааб гэхэдэ, алиниинье командын хамгаалагшад шадамар бэрхээр өөһэдынгөө талые хамгаална бшуу. Айлшадай добтологшод ээлжээ ээлжээгээр аяар табан бүмбэгэ углууһаа сохино. Теэд... Улаан-Үдын хамгаалагша Георгий Гаврилов, вратарь Иван Кучерук гэгшэд тиимэшье бэлээр дүрөө абтахаар бэшэ. Тиигһээршье байтар манай футболистнууд бүмбэгэеэ абажа урагшаа харайлдашаба. Талмайн тэг дундаһаа сохигдоһон бүмбэгэ абаһан Поздоровкин тэрэнээ Котельниковтээ дамжуулна. Энэ үедэ айлшадай воротагай хажууда гүйжэ ерэһэн Геннадий Карпасов тэрэ бүмбэгэеэ Котельниковһээ абамсаараа, аалиханаар ворота руу түлхижэрхёо. Түрүүшын очкогой бэлэглэгдэһэнэй һүүлээр, манай футболистнууд «халажа», урма зоригтойгоор дахин дахин добтолно. Айлшадай хамгаалагшад Охремчук, Ющенко гэгшэд бии үгы шадалаараа воротагаа хамгаалжа, хоёрдохи бүмбэгын «хохиролһоо» бэеэ аршална. Наадаанай түрүүшын хахад 1:0 тоотойгоор дүүрэжэ, футболистнууд амаралтада гарана...

Наадаанай хоёрдохи хахадай эхилэн сасуу дахин шанга тулалдаан боложо, хүл хөөрсэгэнөөн болоно. Тоо нэхые оролдоһон айлшадай футболистнууд бүхы хабаяа гаргана. Теэд яахаб? Манай командын хамгаалагшад Гаврилов, Рожненко, Суров гэгшэд айлшадаа дүтэшье оруулнагүй ха юм. Мүн «Байкал» командын добтологшод амжалтаяа арьбадхахын тула хэдэн удаа урагшаа сүмэрэн ороно. Нэгэ тиимэ ушарай тохёолдоходо добтологшо Доржиев вратариин урдаһаа гансаараа гүйжэ гараашье һаа, оншотойгоор ерэһэн бүмбэгэ сохижо үрдеэгүйнь халагламаар.

Наадаанай хоёрдохи хахадай 45 минутын туршада тулалдаһан эдэнэрнай хэн хэндээшье бүмбэгэ бэлэглэжэ шадангүй, уулзалгаяа түгэсхэбэ. Манай «Байкал» командын футболистнууд эхилээд байһан түрүүшынгээ энэ мүрысөөндэ амжалта туйлажа, хоёр очкотой болоо. Тиигэжэ хамта дээрэнь гурбан очкотой болоһон байна. Удаадахи уулзалга майн 16-да үнгэргэгдэхэ. Манайда айлшаар Шэтын «Забайкалец» команда ерэхэ болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Байкал» командын добтологшо Доржиев айлшадай воротагай дэргэдэ.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺА

ВКТ-гэй съезд нээгдэбэ

СЕН-ДЕНИ, майн 12. (ТАСС). Франциин профсоюзуудай тон томо нэгэдэлэй — Ажалай Бүгэдэ нииитын Конфедерациин 34-дэхи съезд Париж шадарай Сен-Дени гэжэ хүдэлмэришэдэй һууринай Спортын ордон соо мүнөөдэр үдын хойно нээгдээ. Нэгэдэлэй асуудалнууд, ажалшадай экономическа болон социальна эрилтэнүүд, демократиин болон эрхэ сүлөөгэй түлөө, эб найрамдалай, буу зэбсэг хурааахын түлөө тэмсэл гэһэн иимэ гол асуудалнуудые ороной бүхы нютагуудһаа Сен-Денидэ сугларһан 1.400 делегадууд зүбшэн хэлсэхэ байна.

Съезддэ хабаадагшадай үмэнэ ВКТ-гэй генеральна секретарь Бенуа Фрашон тоосоото элидхэл хээ.

Олон ороной профсоюзуудай түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо ВЦСПС-эй секретарь Л. Н. Соловьев түрүүтэй советскэ делегаци съезд дээрэ байлсаа.

Съездын хүдэлмэри зургаан үдэрэй турша соо үргэлжэлхэ.

Металлистнууд забастовкоёо зогсообо

БОНН, майн 11. (ТАСС). Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор Баден-Вюртемберг гэжэ газар нютагай профсоюзуудта нэгэдэһэн хүдэлмэришэд-металлистнуудай 73 процентнь забастовкые болюулхын түлөө дуугаа үгөө. Металлистнуудай салин хүлһэ 5 процентээр дээшэлүүлхэ тухай профсоюзуудай түлөөлэгшэдэй болон эзэд баяшуулай Бонндо хэлсээ хэжэ (ФРГ-гэй ажахын министр Эрхард хабаадалсаа), үгэеэ ойлголсоһоной һүүлээр дуугаа үгэлгэ болоһон байна. Һүүлшын 30 үлүүтэй жэлэй турша соо немец хүдэлмэришэдэй хоёр неделиин туршада хэһэн энэ тон ехэ забастовко дүүрэхэеэ байна. Металлистнууд майн 13-да хүдэлмэридөө орохо юм.

Баден-Вюртемберг гэжэ газар нютагта болоһон забастовкын үрэ дүн ФРГ-гэй бусад газар нютагуудай металлистнуудай профсоюзай болон фирмнүүдэй хоорондо хэлсээ хэхэ ябадалда бага бэшээр нүлөөлөө. Металл болбосоруулдаг, машина бүтээдэг заводуудай хүдэлмэришэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай мүн лэ иимэ хэлсээнүүд Хойто Рейн-Вестфали, Бавари болон Шлезвиг-Гольштейн гэжэ газар нютагуудта баталагдаһан байна.

Баясхаланта ой

ВАРШАВА, майн 12. (ТАСС). Совет газар дээрэ Польшын сэрэгэй түрүүшын частиин — Тадеуш Костюшкиин нэрэмжэтэ ябаган сэрэгэй дивизиин байгуулагдаһаар 20 жэлэй ой гүйсэһэнтэй дашарамдуулагдан, Варшава шадарай Весолада мүнөөдэр баяр ёһолол болоо.

Суглараһшадта хандан, А. Завадский үгэ хэлээ. Гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүүсэн Совет Армитай хамта ябажа Польшын сэрэгшэдэй тэмсэһэн тухай тэрэ хөөрөө.

Удаань, нэгэдэхи оньһожоруулагдаһан полкын сэрэгшэдэй парад болоо.

Президент Насер Югослави ерэбэ

БЕЛГРАД, майн 12. (ТАСС). Югославиин президент Титын уряалаар Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын президент Насер дүрбэн үдэр соо хани ёһоор айншалхаяа мүнөөдэр Югослави ерээ. ОАР-ай вице-президентнүүд Богдади, Мохи-эд-Дин, Хусейн, хэдэн министрнүүд тэрээнтэй хамта ерэлсээ. Президент Тито, Югославиин бусад хүтэлбэрилэгшэд Насерые Брионии арал дээрэ угтаа.

Хэблэлдэ заагдаһанай ёһоор Тито Насер хоёр уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудаар, Югослави ОАР хоёрой хоорондохи харилсаанай асуудалнуудаар хэлсээ хэхэ байна.

ОАР-ай талаһаа Насертай суг ерэлсэһэн хүнүүд, Югославиин талаһаа Союзна Гүйсэдхэхэ Суглаанай түрүүлэгшын орлогшонор Э. Кардель, А. Ранкович, М. Тодорович, Ажалша арадай социалис союзай союзна гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь В. Влахович, гадаадын хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй секретарь К. Попович, бусад хэлсээндэ хабаадалсаха юм.

ИСПАНИДА УГАА ЕХЭ ЗЭБҮҮРХЭЛ

ПАРИЖ, майн 11. (ТАСС). Испаниин эрэлхэг зоригто патриот-коммунист Хулиан Гримау гэгшые франкис харшангуудай харата муухайгаар алаһанһаа уламжалан, Испанида угаа ехэ зэбүүрхэл боложо байна.

Испаниин арадай үргэн олон түлөөлэгшэдэй городууд болон тосхонуудта демонстрацинуудые хэжэл байһан тухай олон тоото бэшэгүүд Испаниһаа Францида абтана гээд «Юманите» газетэ мүнөөдэр мэдээсэнэ.

Буудан алаха гэһэн шиидхэбэрие болюулха эрилтэтэйгээр Испаниин элитэ ажал ябуулагшад Наукануудай академиин президент Рамон Менендес Пидаль, Мадридай епископ Эйхо Гарай, Испаниин католическа сүмые толгойлогшо карденал Пла-и-Даниэль, архиепископ Сарагоы Морсильо болон бусад Хулиан Гримау гэгшые саазалан алахын урдуур Мадрид ерэһэн байгаа гэжэ һая мэдээжэ болоо гээд «Юманите» газетэ бэшэнэ. Папай Мадридтахи элшэн сайдтай уулзахаһаашье Франко арсаһан байгаа гэһэн мэдээсэл зүб байба. Римэй папа XXIII Ионны элшэн Франкод[…] үгэхэ ёһотой бай[…]

Франкис засаг[…] рата муухай гэм[…] эсэргүүсэн хэгд[…] үедэ Мадридай[…] нууд болон като[…] нягта нэгэдэлтэй[…] хэдэг болоһон […] нии промышл[…] центрнүүдэй нэг[…] Барселоной үйлд[…] мянган хуудаһану[…] һан байна. Фран[…] рын зэрлиг муу[…] дые буруушаалг[…] гон бүгэдэ нииты[…] забастовко хэхы[…] олон тоото хууда[…] олон городуудта […] байгаа.

Леонһоо, Кор[…] Риохиһаа Фра[…] зуун бэшэг абт[…] Франкис засаг т[…] гүйтэдэг бүхы хү[…] гэдүүлэн, энэ х[…] засагые унагаахы[…] дые Испаниин па[…] лон демокраду[…] «Бүгэдэ нииты[…] хэжэ, бидэнэр […] амыень эсэслэн т[…] хабди» гээд тэд[…]

ЯДЕРНА БОМБО ЗӨӨДЭГ САМОЛЕ[…] ЯПОНДО ЕРЭБЭ

ТОКИО, майн 12. (ТАСС). Америкын 14 тон түргэнөөр ябадаг «F-105» гэжэ истребитель-бомбардировщигууд Итадзукэгэй баазада ерэжэ мүнөөдэр буу[…] США-гай табад[…] армиин тактичес[…] тельнүүдэй найма[…] составта орохо юм.

Арбан жэлэй урда тээ Англиин колонизаторну[…] һанаашалгаар байгуулһан Родезиин болон Ньясал[…] задаран унажа байнхай. Эдэ оронуудай арадуудай […] лөөрэлгын хүдэлөөнһөө уламжалан, Англиин колон[…] рацида ородог газар нютагуудта бэеэ даанхай байда[…] шөөхэ баатай болоһон байна. Лусагта (Хойто Родез[…] центр) митинг болоо. Тэрээндэ хабаадагшад Родези[…] лендын федерацине «хүдөөлүүлжэ» байна. Федера[…] нэй премьер үндэһэ яһанай илгаа гаргагша Веленск[…] шо хара хуурсаг газарта булагдаһан байна.

ЮПИ-гэй Т[…]

Баруун Германиин металлистнууд амжалта туйлаба

1963 оной апрелиин 29-нэй үдэр, Баруун Германиин хүдэлмэришэн ангиин эрхынгээ түлөө хэдэг тэмсэлэй түүхэдэ орохо байна. Баруун Германиин Баден-Вюртемберг гэжэ газар нютагай металлистнуудай забастовко—һүүлшын 35 жэлэй турша соо немец хүдэлмэришэдэй хэһэн эгээн ехэ забастовко энэ үдэр эхилһэн байгаа. Хүдэлмэришэдэй салин хүлһэ 6-8 процентээр дээшэлүүлхэ тухай металл болбосоруулдаг, мүн машина бүтээлгын заводуудай эзэдтэй металлистнуудай профсоюзай олон неделиин турша соо урагшагүйгөөр хэлсээ хэһэнэй эсэстэ энэ забастовко эхилһэн байха юм. (Һүүлшын арбан жэлэй турша соо Баруун Германида үнэ сэн гурбанай нэгэ хубяар дээшэлээ, харин металлистын салин хүлһэн хубилаагүй шахуу байха юм). Бонной засаг түрэ, Баден-Вюртемберг гэжэ газар нютагай засагаархид, предприятинуудай эзэд социальна зүрилдөөнэй угаа ехээр шангадажа байһые һүүлшын минута хүрэтэр ойлгодоггүй, тэрэниие һүүлшэг тээнь зайсуулжа болохо гэжэ найдадаг байгаа.

Иигэжэ найдахадаа, Баруун Германиин ажалшадые дэмжэлһон «теоридо» үндэһэлдэг байһа. Энэ теориин ёһоор Баруун Германиин хүдэлмэришэн анги фашис диктатурын, дайнай, удаань дайнай хойто тээхи үедэ ороной экономическа хүгжэлтын үедэ ангиин тэмсэл хэхэ ябадал «мартажа» байнхай гэһэн хэбэртэйгээр тоолодог байха юм. Зүгөөр тэдэнэр эндүүрээ. Баден-Вюртембергын промышленна тон томо центрнүүд — Штутгарт, Мангейм, Рейтлинген, Эслингэн болон бусадта забастовкын комитедэй уряалаар металл болбосоруулдаг болон машина бүтээлгын заводуудай 100 мянга гаран хүдэлмэришэн апрелиин 29-дэ ажалдаа гараагүй.

Энэ үдэр бидэнэр Мангеймдэ байгаабди. Тиигэжэ забастовкын болохые хараһан байнабди. Забастовкын эхилхын урда тээхи һүни мотоор бүтээлгын заводой слесарь О. Курттай хамта забастовкын болохо гол газарнуудаар: «Даймлер-Бенц» гэжэ автозаводто, машина бүтээлгын предприятида, кабельна заводто ошообди. Эдэ болон бусад хэдэн арбаад предприятинуудта үүр сайхын урдуур забастовкошодой харуул өөһэдынгөө һууринуудые эзэлээ. Оройшог болоһон хойно тэдэнтэй хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд хамтараа. «Салин хүлһэ 8 процентээр дээшэлүүлхэ эрилтэ хэнэбди», «Арадай гараар хэгдэһэн юумэнүүд арадта хамаадаха ёһотой». «Бидэнэр хүдэлмэришэд булюу хүсэтэйбди», «Завод забастовко хэжэ байна» гэһэн үгэнүүдтэй плакадууд болон транспорантнууд «Даймлер-Бенц» заводой үүдэндэ харагдадаг болоо.

Һүүлшын уряа эмхи гурим алдахуулагшадта гол түлэб зорюулагдаһан байгаа гэбэшье, тиимэ хүнүүд байгаагүй гэхэдэшье болохо байна. Профсоюзуудта ороогүй металлистнууд, олзо бэдэрхэеэ Баруун Германида ерэһэн хариин хүдэлмэришэд забастовкодо хабаадалсахагүй бэзэ гэжэ фирмнүүдэй эзэд түрүүшээр найдаһан байгаа. Тэдэнэй алинииньшье эзэд баяшуулай һанаашаар байгаагүй. Забастовкын түрүүшын үдэр «эмхидээгүйшүүл» профсоюзай гэшүүдтэй һанал нэгэдэлгын тэмдэг болгон профсоюзда орохо тухай мэдүүлгэ баряа. Хариин хүдэлмэришэдшье ажалдаа гараагүй. Энэ газар нютагай предприятинуудта хүдэлдэг 50 мянга гаран итальянцууд, французууд, грегүүд, испанцууд, марокканцууд, алжирайхид немец нүхэдтэеэ хамта забастовко хэлсээ. «Бидэнэр энээнһээ ондоогоор ябуулга хэжэ шадахагүй байгаабди, Франциин металлистнуудай һаяхан забастовко хэхэдэнь манайхинда Баруун Германиин хүдэлмэришэд мүнгэн туһаламжа үзүүлээ гэжэ бидэнэр һайн һананабди» гээд залуу франциз Рене Гуро хэлээ. Бидэнэр машина бүтээлгын заводой үүдэндэ тэрээнтэй уулзаабди.

Хүдэлмэришэдэй гурим алдахуулжа шадангүй үлэхэдөө, эзэд баяшууд Баден-Вюртемберг гэжэ газар нютагай забастовко хэжэ, мүн хээгүйшье байһан заводуудай хүдэлмэришэдые ажалһаань оло олоор гаргажа эхилээ. Захиргаанай ажалһаань гаргаһан хүдэлмэришэдтэ тэдхэмжэ үгэхыень баадхажа, профсоюзай кассануудые түргэнөөр хооһолхо гэһэн гол зорилготойгоор хүдэлмэришэд ажалһаа олоороо гаргагдаһан байна.

Энэ хадаа забастовкые дараха зорилгоор хэрэглэгдэһэн ангиин тэмсэлэй стратеги болоно гэхээр. «Бидэнэр профсоюзай кассые хооһолхые хүсэнэбди, гаргашын ехэ болоходо забастовко удаан саг соо үргэлжэлжэ шадахагүй» гээд Штутгартска «Хүдэлмэри үгэгшэдэй союзай» хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Кнехтль сэхэ мэдүүлһэн байна.

Хэдэхэн үдэрэй турша соо олон зуу мянган хүдэлмэришэд ажалһаа гаргагдаһан байгаа. 1150 предприятида, тайлбарилан хэлэбэл, Баден-Вюртембергын металл болбосоруулдаг, машина бүтээлгын бүхы заводуудта хүдэлдэг дүрбэн зуу мянган хүн забастовкодо хабаадаһан байна бшуу.

Хүдэлмэришэдые ажалһаань оло олоор гаргалга забастовко хэгшэдэй дура зоригые нугалхагүйһөө гадна, харин бүри шангадуулһан байна. Забастовко хэжэ байһан предприятинуудай продукциие хэрэглэдэг, тиигээд забастовко хэжэ эхилээгүй промышленностиин һалбаринуудта хамагай түрүүндэ нүлөө үзүүлээ. Баруун Германиин «Фольковаген», «Опель», «Аутс-Унион», «Ман» гэжэ тон томо автозаводуудай дирекцинүүд хангалгын таһалдадаг боложо байһан дээрэһээ үйлэдбэреэ зогсоохомнай гэжэ мэдүүлээ.

Баруун Германиин бусад районуудта, хамагай түрүүндэ, Рурска промышленна центртэ арсалдаанай дэлгэрхэ болоходонь Бонной засагаархид энэ хэрэгтэ хамааралсадаг болоо. Забастовкын улам бүри политическэ шэнжэтэй—Бонной хархис политическэ хараа шэглэлдэ эсэргүү шэнжэтэй хүдэлөөн боложо байһан дээрэһээ Баруун Германиин зонхилогшод айжа сошордожо ороһон байха юм. Бонной политическэ хараа шэглэлһээ уламжалан, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэгдэнэ, тиигэжэ юумын үнэ сэн дээшэлнэ. Зонхилхы парти болгошо ХДС-эй ударидагшадай нэгэн Америкын Тафт-Хартлиин хархис хуули шэнги тиимэ хуули гаргажа, хүдэлмэришэдэй забастовко хэхэ эрхыень хизаарлаха эрилтэ хэһэн байна. Иимэ хуули забастовко хэхые саг зуура хорихо эрхэ Баруун Германиин президентдэ олгохо байгаа бшуу.

Металлистнуудай, профсоюзай болон эзэд баяшуулай нэгэдэлэй түлөөлэгшэдые ажахын министр Эрхард Бонн ерэхыень майн 6-да дуудаһан байгаа. Бонндохи хэлсээн майн 6-най үдэрэй 4 часһаа эхилээд, майн 7-ной үглөөнэй 4 час хүрэтэр үргэлжэлөө. Энээнэй эсэстэ хүдэлмэришэдэй салин хүлһэ 5 процентээр нэмээхэ, тиихэдэ 1964 оной апрелиин 1-һээ үшөө 2 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ эзэд баяшуул зүбшөөһэн байна.

Табан процент тухай асуудал металлистнуудай үндэр дуунда табигдахаар дамжуулан үгтөө. Хэрбээ энээниие зүбшөөгөө һаа, тэдэнэр майн 13-һаа хүдэлмэридөө гараха болоно. Гэбэшье асуултын үрэ дүнгые хараадаа абаншьегүйгөөр, эзэд баяшуул ехээр диилдээ гэжэ сэхэ хэлэжэ болохо байна. Хэрбээ забастовкые хүтэлбэрилһэн профсоюзай хүтэлбэрилэгшэдэй бүри эрид шууд ябуулга хээ һаань, металлистнуудай илалта һураггүй ехэ байжа болохо һэн. «Боннско демократиин» хүшэр хүндэ эрхэ байдалда өөһэдынгөө эрхые металлистнуудай хамгаалһыень хараадаа абаха хэрэгтэй. Арсалдаанай болохо бүхы үе соо металлистнуудта эсэргүүгээр монополинууд, правительство, тэдэндэ үнэн сэхээр алба хэдэг хэблэлэй органууд хамтаараа тэмсэдэг байгаа бшуу.

Социал-демократуудай баруунай үзэл баримталдаг хүтэлбэриин урбалгын политика тухай тусгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гүрэнэй политикын асуудалнуудаар зонхилхы партинуудай хойноһоо даган ябадаг СДПГ-эй ударидагшад социальна асуудалааршье хүсэд панхаруутаһанаа элеэр харуулаа. Тэдэнэр металлистнуудта ямаршье дэмжэлгэ үзүүлээгүй. Тиигэбэшье забастовко өөрынгөө үүргэ дүүргэв. «Ангиин тэмсэлэй һуларха», монополинуудай болон хүдэлмэришэн ангиин хоорондо «социальна найрамдал тогтохо» гэдэг үмхи теориие буржуазна социологууд Баруун Германида ехээр дэлгэрүүлдэг юм. Тус забастовко энэ теоридо үшөө нэгэ шанга сохилто үгөө.

Вадим Иванов,
ТАСС-ай корр.

Май, Бонн.

ГЭМЭЭ АМСАБА

СССР-эй Верховно сүүдэй заседани[…]

Гэмээ амсаха саг ерэбэ. Америкын болон Англиин тагнуулнуудай агент совет эрхэтэн Пеньковский болон Великобританиин албатан тагнуулшан-холбоо байгуулагша Виннэй уголовно хэрэгүүдээр шиидхэбэри гаргагдаба.

СССР-эй Верховно сүүдэй Сэрэгэй коллегиин шиидхэбэрие совет арадай ехэ һайшаалтайгаар угтаха байһаниинь сохомтой. Эхэ орондоо урбагша Пеньковский саазалуулан алуулхаар шиидхэгдээ. Хариин тагнуулшадай даалгабарие дүүргэдэг наймаашан Винные түрмэдэ хааха гээшэ яһала таарамжатай хэһээлтэ болоно.

...Шиидхэбэриин соносхогдохоһоо час урда тээ СССР-эй Верховно сүүдэй заседаниин зал соо ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэд сугларһан байба. Хэблэлдэ зорюулагдаһан һууринуудта совет болон хариин корреспондентнүүд, кинооператорнууд, фотокорреспондентнүүд һуугаа.

Сүүдлүүлэгшэд Пеньковский болон Винные харуулшад зал соо оруулба. Тагнуулшан, тэрэнэй холбоо байгуулагшань табан үдэрэй турша соо сүүдтэ мүшхүүлхэдээ, Совет гүрэндэ эсэргүүгээр хэһэн гэмтэ ябуулганууд тухайгаа хэлэжэ үгэһэн байна. Мүнөө тэдээн тушаа Совет Социалис Республикануудай Союзай зүгһөө шиидхэбэри, бүхы совет арадай зүгһөө шиидхэбэри гаргагдахаяа байна.

Үдэрэй дүрбэн час.

— Хүл дээрээ бодон зогсогты. Сүүд ерэжэ ябана!—гэжэ комендантын хэлэхэнь тодоор дуулдана.

Түрүүлэгшэ — СССР-эй Верховно сүүдэй Сэрэгэй коллегиин түрүүлэгшэ юстициин генерал-лейтенант В. В. Борисоглебский, арадай заседательнууд—техническэ албанай генерал-майор С. К. Марасанов, техническэ албанай генерал-майор И. С. Цыганков гэгшэд сүүдэй столой саана һууринуудаа эзэлнэ.

СССР-эй Верховно сүүдэй Сэрэгэй коллегиин шиидхэбэрие В. В. Борисоглебский уншаа. Зал соо байгшад хүл дээрээ зогсожо байгаад, тэрэниие угаа ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

Эхэ орондоо урбагша Пеньковскиин муухай хэрэгүүд, хариин тагнуулнуудтай тэрэнэй холбоо барисаан, тагнуулшан-холбоо байгуулагша Гревилл Виннэй бузагай хэрэгүүд суглараһшадта үшөө, үшөө дахин эли тодоор харагдана.

Сүүд хадаа Пеньковский Эхэ орондоо урбажа, гэмтэ ябадал хээ гэжэ мэдэрээд, РСФСР-эй Уголовно кодексын 64-дэхи статьягай «А» пунктын үндэһөөр тэрэниие буудан алаха, тэрээндэ хамаатай зөөрие бэшэжэ абаха, «запасай полковник» гэһэн сэрэгэй нэрэ зэргыень хаһаха гэжэ шиидхээ. Пеньковскиие орденууд болон медальнуудһаань хаһаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэ зүүршалга хэгдээ.

Гэмнэгдэгшэ Винн тагнуул хэһэнэйнгээ түлөө гэмтэй гэжэ мэдэрэгдээд, РСФСР-эй Уголовно кодексын 65-дахи статьягай үндэһөөр найман жэлдэ сүлөөгөө хаһагдахаар шиидхэгдээ. Тэрэниие арестовалха үедэ олдоһон үнэтэ зүйл болон эд зөөри хурьяан абтаха болоо.

Тус шиидхэбэри тушаа гомдол абтахагүй байна.

Сүүд тусхай тодорхойлолго гаргажа, тэрээн соогоо иигэжэ заагаа. Англиин посольствын хүдэлмэрилэгшэд А. Рауселл, Г. Кауэлл, тэрэнэй һамган П. Кауэлл, Р. Чизхолм, тэрэнэй һамган А. Чизхолм, Д. Варлей, Ф. Стюарт, Америкын посольствын хүдэлмэрилэгшэд А. Дэвисон, Х. Монтгомери, Р. Карлсон, Р. Джекоб, В. Джонс гэгшэд дипломадууд байһан тусхай байдалаа хэрэглэн, сүүдлүүлэгшэдтэ та[…] тэнь туһалдаг, ул[…] гуримда, дипломати[…] гын зургаануудай […] дэй дүримдэ таар[…] скэ Союзда харша […] байгаа. Зохихо хэ[…] лада энээн тухай С[…] хэрэгүүдэй минис[…] ха шухала гэжэ сү[…]

Шиидхэбэри бол[…] хойлолгые сүүдэй […] Москвагай олониит[…] ехэ һайшаалтайга[…]

СССР-эй Консти[…] шөөл гүйжа СССР-[…] ведэй Президиумд[…] байнат гэжэ сүүда[…] скидо түрүүлэгшэ, […] рал-лейтенант В. В[…] тайлбарилжа үгөө. […] гэрүүлхэ тухай гү[…] тэйт гэжэ сүүдлүү[…] дээсэгдэһэн байна.

Сүүдэй заседани[…] соносхогдоо.

Шейла Виннэй, […] вилл Виннэй һ[…] СССР-эй Верховно […] соо үбгэнтэеэ хаһ[…] уулзахыень тэрээ[…] байна.

Н. Железн[…],
А. Ро[…]
ТАСС-[…]

Редактор Ц. […]

Манай адрес, телеф[…]

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. […]ца ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, […]—38-42, зам. редактора—35-84, секрет[…] отделов: сельскохозяйственного производства […] жизни—47-59, промышленного производства и […]ни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: […]—24-74, советского строительства и быта—3[…] ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-7[…] 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства […] Бурятской АССР.

Н00422.